

● **Ut i verden** | 19 Hongkong-lærere vil slutte i jobben ● **Reportasje** | 20 Andelen jenter på yrkesfag øker for hvert år ● **Petit** | 28 Kassa med det rare i ● **Innspill** | 30 Vaksiner nå! ● **Hjernetrim** | 44 Kryssord

UTDANNING

7

28. MAI 2021

utdanningsnytt.no

Savner mer tid til vurdering

Vurderingspresset er så stort at det går ut over kvaliteten på arbeidet, melder lærerne i en ny undersøkelse. Siv Sørås Valand har hørt om flere som dropper ut av yrket fordi de ikke orker.

Innhold

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debat- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

● Vurdering i tidsklemme

I en spørreundersøkelse blant over 700 lærere svarer to av tre lærere i videregående at karakterarbeidet tar for mye tid. Tidsklemma har ført til at norsklektor Siv Sørås Valand har valgt halv stilling.

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Flere jenter på guttedominerte yrkesfaglinjer	20
Boltrer seg i naturen	24
Friminutt	28
Innspill	30
Debatt	34
Kronikk	40
Minneord	43
Kryssord	44
Lov og rett	45
Fra forbundet	46
Medlemstilbud	50

● Rett på sak: Hjelp og støtte nå!

38

«De sårbare barna» kan ikke vente, de må ha hjelp og støtte i dag! skriver Ingun Bråten Thoresen, pensjonert spesialpedagog og medlem av sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet.

● – Bra for klassemiljøet

I år har rekordmange jenter søkt seg til guttedominerte yrkesfag i videregående skole. – Jeg liker at undervisningen er så praktisk, sier Julia Zyla, som demonterer og setter sammen igjen en gammel motor. Hun er elev ved Laksevåg og Bergen maritime videregående skule.

Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som e-blad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

Her finnes ikke dårlig vær

I Kleiva naturbarnehage i Vesterålen lærer barna både isfiske og å bruke kniv og øks. I denne elva henter de vann til å vaske poteter.

Kronikk: Rasering av bygdeskolen

Ønsker vi at folk skal bu i distrikta, må politikerne nasjonalt finne løsninger på korleis kommunane skal kunne halde oppe skuletilbodet i heile landet, skriv Karl Jan Solstad, Nordlandsforskning.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Kontaktinformasjon

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Telefon: 24 14 20 00
E-post: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2020: 168 193

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.
Trykk: Ålgård Offset

Annonsekontakt

Mona Jørgensrud, salgssjef, HS Media AS
mj@hsmedia.no
Telefon: 62 94 10 32 / 911 73 473

Medlemsservice

Kontakt Medlemsservice ved spørsmål om abonnement og bladordningen, adresseendringer og Min side:
E-post: medlem@udf.no
Telefon: 24 14 20 00
Min side: udf.no/min-side

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Forsidebildet

- Full stilling som norsklærer i videregående lar seg ikke kombinere med familieliv, sier lektor Siv Sørås Valand.
Foto: Joakim S. Enger

Leder: Steffen Handal

1. nestleder: Terje Skyvulstad

2. nestleder: Hege Valås

Sekretariatssjef: Lars Erik Wærstad

Leder

Kaja Mejlbø | Ansvarlig redaktør

«Skulle vært lærer, vet du. Korte dager og lange ferier.»

Hørt den før?

Trolig. Spørsmålet er om du er en av dem som svarer med å forklare hvordan det egentlig har seg, dette med lærernes arbeidstid, ferier og avspasering? Som beskriver kveldene, helgene og feriedagene du bruker på å komme deg gjennom de digitale rettebunkene. Eller om du er en av dem som er i ferd med å gi opp? Både å forklare, men kanskje til og med yrket?

Norsklektor Siv Sørås Valand ved Sandvika videregående skole i Bærum har ingen planer om det. Men hun har gått ned til halv stilling. «Full stilling som norsklærer i videregående er ikke mulig å kombinere med familieliv», sier hun i denne utgavens hovedreportasje. Årsaken er vurderingspresset, ifølge Valand. Det er for mange elever og for lite tid.

I en fersk undersøkelse svarer halvparten av lærerne at de har så mange elever at det går ut over vurderingsarbeidet. Der tydeliggjøres det også hva arbeidet egentlig består i. Det er ikke en bunke gloseprøver, en stor R og et smilefjes, slik noen ikke-lærere synes å tro. Nei. Det er underveisvurderinger, med bakover- og framovermeldinger, gruppesamtaler, standardiserte prøver, egenvurdering og sluttvurdering. Siv Sørås Valand forteller at hun bruker minst tjue minutter, noen ganger en time, på å vurdere én skriftlig innlevering. Har man 30 elever i klassen, kan det bli fire dagers jobb.

Allerede i 2018 ga Stortinget regjeringen i oppdrag å gjennomgå det såkalte nasjonale kvalitetsvurderingssystemet. Så langt har de ikke levert.

Derimot har de kommet langt med planene om et nytt sett standardiserte prøver. Dette er et eksempel på hvordan vurdering i skolen først og fremst er blitt et ideologisk spørsmål. I stedet for å finne fakta, turer man fram med det man mener er den rette løsningen. Hvert eneste valgår dukker de opp i partiprogrammene, enten det dreier seg om karakterer fra femte klasse, karakterfrie skoler, nasjonale prøver eller elevtesten PISA.

Sånn sett har kanskje Arbeiderpartiet det mest fornuftige standpunktet i årets stortingsvalg når det de lover faktisk er å følge opp stortingsvedtaket fra 2018. Tafatt? Tja. Et politisk løfte om «en gjennomgang av systemet» er i alle fall langt ifra flekk, men det er fakta vi trenger nå.

Det er på tide å avlive mytene og finne ut hvordan testing og vurdering faktisk påvirker både læring, lærernes arbeidsvilkår og elevens skolehverdag.

Mellomoppgjøret 2021

7000 Unio-medlemmer kan bli tatt ut i streik

Meklingen i KS-området har frist natt til 27. mai. Over 7000 medlemmer i 13 kommuner og 9 fylkeskommuner kan tas ut i streik.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Unio kommune varsler streik i skoler, helseinstitusjoner, biblioteker og andre kommunale tjenester over hele landet, dersom Unio og KS ikke blir enige i den pågående meklingen. Over 7000 medlemmer fordelt på 13 kommuner og 9 fylkeskommuner kan tas ut i streik.

Kommunene er Alta, Bærum, Bergen, Bodø, Haugesund, Kristiansand, Trondheim, Stavanger, Levanger, Ringsaker, Sunnfjord, Tønsberg og Ålesund. For fullstendig oversikt over hvilke barnehager og skoler det gjelder, og andre institusjoner, se Utdanningsnytt.no, som følger utviklingen tett.

Unios forhandlingsleder Steffen Handal sier at målet likevel er å unngå streik: – Vårt mål er selvsagt å finne en løsning i meklingen, men avstanden til KS ved bruddtidspunktet var stor. Blir det nødvendig, er derfor våre medlemmer klare til streik, sier Handal til Unios nettsider.

Han sier at både for lite penger og stor avstand mellom tilbud og krav gjorde at Unio gikk til brudd.

– De store rekrutteringsutfordringene, særlig blant sykepleiere og lærere, må KS nå anerkjenne og ta tak i. Vi må se starten på et lønnsloft for våre

FOTO JØRGEN JELSTAD

– Vi må se starten på et lønnsloft for våre grupper, sier Steffen Handal, forhandlingsleder for Unio.

grupper. Tilbudet fra KS var ikke godt nok og ville ikke gitt helt nødvendig kjøpekraftforbedring, sier forhandlingslederen.

Handal legger til et det er svært beklagelig at barn, elever, brukere og pasienter over hele landet i så fall blir rammet.

– Men slik blir det dessverre hvis KS ikke verdsetter disse uunnværlige yrkesgruppene høyere. Når arbeidsgiver viser så liten vilje til å anerkjenne og ta tak i rekrutteringsutfordringene, må det få konsekvenser. Vi har fortsatt et håp om at KS vil komme oss i møte, slik at vi kan finne en løsning i meklingsinnspurten, sier Handal.

Første streikeuttak i Oslo blir fra Vestre Aker

Årets mellomoppgjør endte med brudd i alle sektorer, også i Oslo kommune som er et eget område. Meklingsstart i Oslo er 25. mai. Fristen er midnatt natt til 27. mai. I tilfelle meklingen ikke fører fram, vil første streikeuttak hovedsakelig være medlemmer i skoler og barnehager i bydel Vestre Aker. Ved brudd blir det streik blant 647 medlemmer fra morgenen 27. mai.

Ungdomsskolen

Erfaring gjør ikke lærere mer tilfreds

Erfarne ungdomsskolelærere er like stressa og mindre tilfreds enn nyutdanna lærere.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Det kommer fram i den nye studien «Nyetdannede læreres opplevelse av læreryrket». Den bygger på en undersøkelse av 600 nyutdanna ungdomsskolelærere fra hele Norge, som en del av den internasjonale TALIS 2018-undersøkelsen.

Dette harmonerer ikke med den sterke oppmerksomheten om praksissjokket som nye lærere utsettes for, konstaterer forskerne.

Grunnen til de nye lærernes tilfredshet kan godt være en naturlig oppstart-entusiasme. Forfatterne understreker likevel at dette er et funn som er verdt å merke seg.

– Vi veit ikke hvor skoen trykker for de erfarne lærerne, utdyper Christian Brandmo.

Han er professor i spesialpedagogikk ved

Universitetet i Oslo, og har skrevet artikkelen sammen med professor Dijana Tiplic ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, også ved Universitetet i Oslo.

– Skulle det være slik at deres erfaring ikke blir verdsatt nok, er det viktig. Vi har kanskje ikke sagt tydelig nok at deres erfaring er vesentlig kompetanse. Det er jo de som kan slikt som å utføre mange oppgaver samtidig, og å oppdage ting før de skjer, sier Brandmo.

ARBEID MED ORD

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8 1.-3. TRINN

GOD LESESTART FOR ALLE

LYD- OG BOKSTAVINNLÆRING

LESEFORSTÅELSE

* **Grundig innlæring** * **Lett å differensiere** * **Elevene lykkes**

Pris pr. bok kr 55,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN. Jeg vil lære å lese 1-4, store eller små bokstaver

ALLE MÅ LESE MYE 1-5

1. og 2. trinn.

God lesestart

- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN. Kop. or. Dig. utg.
Pris pr. hefte kr 490,- + mva.

REPETERT LESING

1. -10. trinn.

**Effektiv
lesetrening
To nivå
Salgssuksess**

BM og NN. Kop. or. Dig. utg.
Pris pr. hefte kr 490,- + mva.

LESEØVING 1 OG 2

1.-4. trinn

**Effektiv
lesetrening
om dyr**

BM og NN. Kop. or. Dig. utg.
Pris pr. hefte kr 520,- + mva.

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6

1.-6. trinn

**Skap
skriveglede**
- To nivå

BM og NN. Kop. or. Dig. utg.
Pris pr. hefte kr 520,- + mva.

DYRENE I SKOGEN SNAKKER

3. og 4. trinn

**Ypperlig for
lese- og
skrivekurs**
- To nivå

BM og NN. Kop. or. Dig. utg.
Pris kr 520,- + mva.

UKENYTT

5.-10. trinn

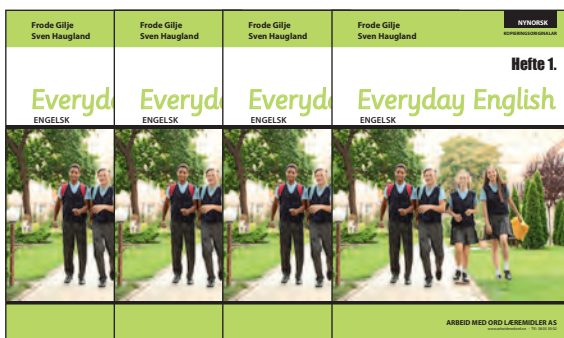
41 utgivelser hvert skoleår
Følger skoleåret

Nyhetsquiz!

BM og NN
Årsab. kr 1260,- + mva.
1/2 årsab. kr 680,- + mva.

EVERYDAY ENGLISH 1-4

5.-10. trinn

NYHET!

- * Innlæring av dagligdagse uttrykk
- * 40 emner a 3 sider. To nivå
- * Varierte treningsoppgaver
- * Passer best på 5.-10. trinn
- * Tilpasset opplæring
- * Digital utgave

BM og NN. Kop. or. (NN ferdig september 2021)
Pris pr. hefte kr 540,- + mva.

JEG VIL LÆRE Å REGNE 1-5

Matematikk 1. trinn

Tallene 1-20

BM/NN A5 format.
Engangsbøker
Pris pr. bok kr 55,-

● Høyres landsmøte

Erna Solberg varsler ungdomsskolereform

Statsminister Erna Solberg lover en helhetlig ungdomsskolereform hvis Høyre beholder regjeringmakten etter valget. En virkelig endring krever et regjeringsskifte, svarer Arbeiderpartiet.

TEKST Kaja Mejlbo | kaja@utdanningsnytt.no

En helhetlig ungdomsskolereform som tar sikte på å øke læring, trivsel og motivasjon i ungdomsskolen: Det var statsminister og partileder Erna Solbergs løfte da hun holdt åpningstalen på Høyres landsmøte. Møtet, som var heldigitalt, fant sted 14.-16. mai 2021, men partiledelsen møttes på Thon Hotel Opera i Oslo.

– Vi må se på fagsammensettingen på nytt. Innføre obligatorisk yrkesfaglig valgfag for elevene på lik linje med språkfag. Oppfølgingsplikt for skolen ved fravær. Legge til rette for profilskoler

slik at vi får et mer mangfoldig tilbud. Åpne for at elevene kan velge mer praktiske tilnærminger i fagene matematikk, norsk og engelsk, sa hun.

Vil øke motivasjonen

Elevundersøkelsen viser at motivasjonen faller fra femte klasse og når bunn i tiende klasse. Til tross for gjeninnføringen av valgfag i 2012, satsingen Ungdomstrinn i Utvikling, innføringen av arbeidslivsfag og nye valgfag også i 2019, fortsetter motivasjonskurven å dale.

Den trenden vil Solberg snu: – Vi vil skape en ungdomsskole preget av kunnskap, kvalitet og mestring som holder på motivasjonen, og som ser og utfordrer hver enkelt elev.

Arbeiderpartiet: Vil ikke detaljstyre

Flere partier har den siste tiden foreslått endringer for ungdomstrinnet.

Senterpartiet ønsker at alle skoler må tilby arbeidslivsfag. SVs 13 forslag som blant annet innebærer å forskriftsfeste at alle skoler må ha sløydsal og skolekjøkken, samt gi elever på 1.-4. trinn én time mer undervisning i kunst og håndverk

i uka, fikk ikke stortingsflertallet med seg.

Da utdannings- og forskningskomiteen hadde saken oppe, fikk SV støtte hos Sp og Ap for noen av forslagene. Men heller ikke Ap vil ha en slik forskriftsfesting som SV foreslår.

– Vi har samme mål, men litt ulike virkemidler. Vi ønsker ikke å detaljstyre skolene på den måten, sier Aps Torstein Tvedt Solberg.

– Symbolsk enkeltgrep

Tvedt Solberg mener samtidig at det må et regjeringsskifte til dersom ungdomsskolen virkelig skal endres. Han kaller Høyres forslag om et obligatorisk yrkesfaglig valgfag for «et symbolsk enkeltgrep».

– Forslaget er for puslete, og et slikt enkeltgrep blir kun symbolsk og får ikke effekt. Skal en få en mer praktisk skole, må det kraftigere lut til. Vi må ha en gjennomgang av hele grunnskolen. Alt henger sammen. Vi må innføre lekbasert pedagogikk i første klasse og sørge for at elevene i barneskolen ikke har så mye stillesittende undervisning, sier Tvedt Solberg.

– De største løftene må likevel tas i ungdomsskolen. Vi må gi elevene en mer praktisk hverdag, sørge for at lærerne har kompetansen som kreves og at skolene har tilstrekkelig med ressurser og utstyr.

Han peker på at undervisningen i kroppsøving, kunst og håndverk og andre praktiske og estetiske fag i skolen gjøres i over halvparten av tilfelle av lærere uten faglig fordypning i faget.

– Vi må fjerne vedtaket om endrede kompetansekrav til lærerne, slik at man kan skape et større rom for hvilke faggrupper i skolen som prioriteres for videreutdanning.

Oppgjør med Kunnskapsløftet

– Men statsministeren sier hun ønsker en reform. Det høres jo ikke så puslete ut?

– Dette er kun store ord og ikke fornying. Høyres andre forslag for skolen er gammeldagse ideer inspirert av skolen på 1800-tallet, sier Tvedt Solberg.

Høyre foreslår obligatorisk yrkesfaglig valgfag for elevene på lik linje med språkfag. Men partiet ønsker også å prøve ut å dele inn elevene etter faglig nivå, noe Arbeiderpartiet kaller «eliteklasser».

ILL.FOTO TOM-EGIL JENSEN

Form

– Forslagene om nivådeling og fraværsgrænse er verken kunnskapsbasert eller god skolepolitikk. Forskningen viser at det er en styrke for alle barna at en møtes og lærer på tvers av faglig nivå, økonomi og bakgrunn. At Høyre vil lage «eliteklasser» i noen fag viser at iveren etter å måle, teste og rangere elevene tar helt overhånd.

Tvedt Solberg sier det er på tide med et oppgjør med konsekvensene av Kunnskapsløftet fra 2006.

– Kunnskapsløftet har vært bra for mye, men har gjort skolen for teoretisk og stillesittende. Den praktiske læringen og de praktiske ferdighetene er blitt nedprioritert. Den utviklingen må snus, sier han.

● Høyres ni grep for ungdomsskolen

Høyres landsmøte vedtok å gå inn for disse ni punktene om ungdomsskolen 16. mai:

- Obligatorisk yrkesfaglig valgfag for elevene på lik linje med språkfag.
 - Fraværsgrænse. Skolen får plikt til å følge opp elever med mye fravær, foreldre skal varsles.
 - La elever forsere (gå raskere fram) i enkelte fag eller hele skoleår.
 - Legge til rette for flere profilskoler. Disse kan vektlegge for eksempel yrkesfag, realfag eller språkfag.
 - Prøve ut tidsavgrenset nivåinndeling. Målet er bedre tilpasset undervisning.
 - Mer praktisk undervisning i fellesfagene matematikk, norsk og språkfag.
 - Beholde lekser, karakterer og eksamen. Prøve ut nye eksamensformer.
 - Styrke og legge om rådgivningstjenesten. Rekruttere flere med erfaringer fra annet arbeidsliv, legge til rette for mer samarbeid med videregående skoler og arbeidslivet.
 - Innføre kartleggingsprøve i overgang mellom ungdomsskolen og videregående.
- ©NTB

DET LILLE EKSTRA

Gjennom kopieringsavtalen kan skolene supplere læremidlene ved å kopiere fra for eksempel bøker, aviser og innhold på internett. Det kan være av verdi når lærerne skal tilpasse undervisningen, være oppdatert, dekke spesielle emner, søke inspirasjon eller skape en personlig vri på et opplegg. Vi snakker om «Det lille ekstra».

Les mer og se filmer på Kopinor.no/skole

● Pandemien

Frykter at flere har fått skolevegring

Å komme tilbake til skolen etter hjemmeundervisning er tøft for noen elever.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no

– Vi vet at skolevegring ofte oppstår eller øker etter langvarig fravær fra skolen. Det kan skyldes at de ikke har hatt god og jevnlig kontakt med lærere eller medelever, og at de opplever å falle fra både faglig, sosialt og emosjonelt, sier Trude Havik, førsteamanuensis ved Læringsmiljøsentret ved Universitetet i Stavanger.

Det finnes ingen ny oversikt over hvordan pandemien har påvirket elever med skolevegring, men forskningen viser at noen elever med skolevegring har ulike former for angst, som igjen påvirkes negativt av at de unngår det de har angst for.

– Denne angsten kan bli redusert når elevene slipper å gå på skolen, men kan på sikt øke når en holder seg unna det en har angst for. Terskelen for å gå på skolen igjen kan øke, og en havner lett inn i en negativ spiral, sier Havik.

Skolevegrere deltar i hjemmeundervisning

De siste månedene har elever ved ungdomsskoler og videregående skoler i Oslo hatt hjemmeundervisning. I denne perioden har de med skolevegring deltatt på lik linje med andre elever.

– Det er elever med skolevegring som har opplevd å bli kopla på skolen igjen i tiden med hjemmeskole. De har opplevd at de ikke får noe annet enn de andre og at de ikke skiller seg ut, sier Havik.

Nå som medelevene er tilbake på skolen, kan det bli tøft for skolevegrerne.

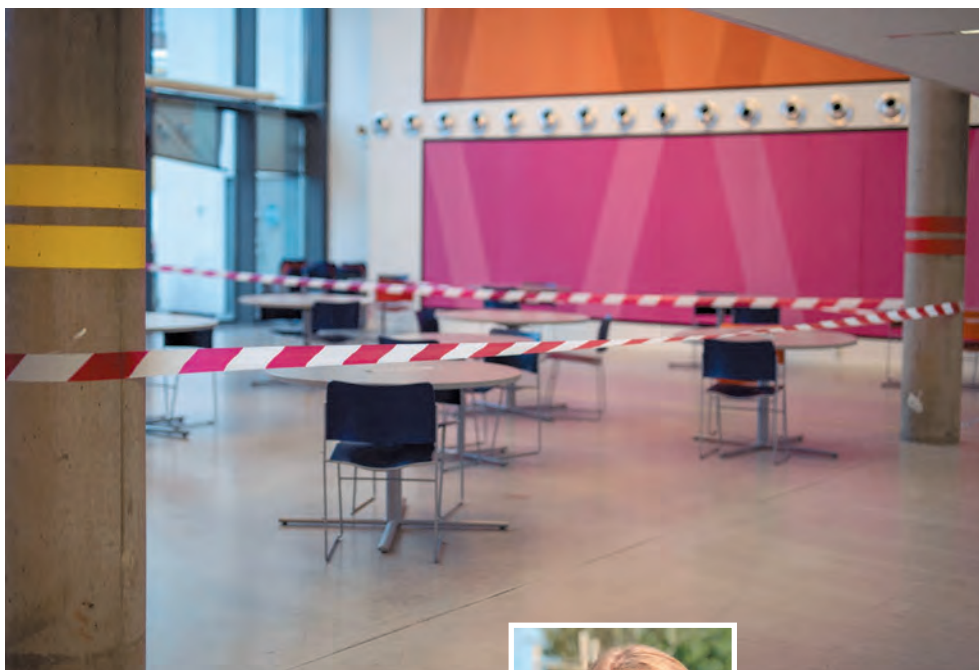
– En ting er å ha hjemmeskole når alle andre elever har det samme. Noe annet kan gjelde når alle de andre elevene går tilbake til skolen når de gjenåpner, sier Trude Havik.

Anbefaler gradvis tilvenning

– Det er viktig med en forutsigbar og gradvis oppstart når skolene nå gjenåpner, sier Trude Havik.

Hun råder lærere som har elever med skolevegring til å lage en plan.

– Det er viktig å bygge på de gode erfaringene for den enkelte eleven og høre med eleven hva det var med hjemmeskole som var bra og hva som var mindre bra. Planen kan inkludere hjemmeskole i en

periode, med også en plan om gradvis opptrapping til å komme tilbake til skolen. Skolen er så mye mer enn det de lærer faglig. Det er også en viktig arena for samhandling, lek og sosial læring, sier Havik.

– Det er viktig med en forutsigbar og gradvis oppstart når skolene nå gjenåpner, sier forsker Trude Havik ved læringsmiljøsentret.

ARKIVFOTO MAJA LJUNGBERG BJÅLAND OG SONJA HOLTERMAN

– Ikke kjør på med masse prøver nå

Elevorganisasjonen frykter at de få ukene elevene får være på skolen, går med til tester og vurderingssituasjoner.

– Ikke kjør på med masse vurderinger nå med en gang. La elevene få tid til å komme inn i det sosiale og faglige først, sier påtroppende leder i Elevorganisasjonen, Edvard Botterli Udnæs.

Elevorganisasjonen har allerede fått tilbakemeldinger fra bekymrede elever som forteller at de ble ønsket velkommen tilbake til skolen med tester og vurderinger.

– Skolene kjører på med masse vurderingssituasjoner, og det er en utrolig rar prioritering. Det blir feil å sende elevene rett inn i et test-regime når man har vært så lenge borte fra sko-

len og gått glipp av så mye læring, sier Botterli Udnæs.

I likhet med mange lærere, Utdanningsforbundet og Barneombudet, mener også Elevorganisasjonen at muntlig eksamen bør avlyses.

– De som dessverre må forberede seg på muntlig eksamen, må jo selvfølgelig fokusere på det nå, sier Botterli Udnæs.

– God læring og gode prestasjoner på tester får man ikke hvis elevene ikke har det bra, sier Botterli Udnæs.

Han håper lærerne er tålmodige med elevene som nå er tilbake.

– Sørg for at alle har det bra og la dem få tid til å være sammen. Det kommer sikkert til å være litt ekstra skravling i klasserommene.

Lærstoff

Elever ble feilinformert om Jesus

I et undervisningsopplegg kritiseres Gyldendal for å informere feil om Jesus. – Kritikerne har nok et poeng, svarer forlaget.

TEKST Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

I en undervisningsvideo som er vist i dansk grunnskole kommer det fram at forskere er uenige om hvorvidt Jesus er en oppdiktet person.

– Rent vrøvl. En drøss med elever er blitt feilinformert, sier Anders Klostergaard Petersen til Kristeligt Dagblad.

Han er professor i religionsvitenskap ved Aarhus Universitet og forsker på tidlig kristendom og den historiske Jesus.

«... en oppdiktet person»

De fleste forskere er enige om at det med all sannsynlighet eksisterte en person med navn Jesus omkring år 0, men i videoen fra Gyldendal for 4. til 6. klasse får elevene vite noe annet.

«Forskerne som i dag studerer kristendommens historie er ikke enige om hvorvidt Jesus har levd eller er en oppdiktet person (...) Historisk sett kan vi fortsatt ikke være helt sikre på om at Jesus faktisk har levd», heter det i videoen.

– Jeg kjenner ingen seriøse forskere som vil hevde at den historiske Jesus er en oppdiktet person. Det er dypt problematisk at undervisningsmaterialet gir inntrykk av at det er en gjengs oppfatning innenfor forskningen, sier Klostergaard Petersen til avisa.

– Misvisende og uheldig

Kritikken støttes av Hans Krab Koed, lektor i religion/kristendoms kunnskap ved lærerutdanningen UC Syd.

– Det er nesten ingen som betviler at Jesus har levd. Det er meget misvisende og uheldig for barna at de får inntrykk av at det er slik, sier han.

Redaksjonssjef hos Gyldendal Uddannelse, Kim Møller Hansen, innrømmer at kritikerne har et poeng.

– Jeg kan godt forstå kritikken. Derfor har vi bestemt oss for å se om vi kan få endret videoen. Dette er den første henvendelsen vi har fått om videoen, så det er ikke en problematikk vi har vært kjent med, sier han.

Forsking

Dei yngste treng lengst tilvenning

Stresshormonet hos barnehagestartarar var på det høgaste dag to utan foreldra, ifølgje ny forskning.

ILL.FOTO TOM-EGIL JENSEN

Skal vi tru målingar av stresshormonet kortisol, er det enklare for barn over 14 månadar å begynne i barnehagen enn for dei under.

TEKST Kirsten Ropeid | kr@utdanningsnytt.no

Om kvelden etter dei første dagane i barnehagen utan foreldra finn forskarane mykje av stresshormonet kortisol i spyttprøver frå barna. Men etter seks veker er det mykje mindre av stresshormonet i spyttet frå dei eldste barnehagestartarane. Dei som var under 14 månadar då dei starta i barnehagen, brukte mykje lenger tid på å få ned nivåane av stresshormonet. Spyttprøver for å måle stresshormon vart tatt morgon, ettermiddag og kveld.

Dette er nyleg publiserte resultat i forskingsprosjektet «Trygg for 3». Bak prosjektet står Regionalt kunnskapssenter for barn og unge ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Regionsenter for barn og unges psykiske helse region sør og øst.

Mindre stress for dei eldre barna

Forskarane har målt stresshormonet til 119 barnehagestartarar som var mellom 10 og 20 månadar da dei begynte i barnehagen.

Den einaste skilnaden mellom barna som forskarane finn, er knytt til alder. Det er ingen skilnad på mengda av stresshormon som kan sporast tilbake til om barnet har søsken eller ikkje, kjønn eller storleiken til barnegruppa.

Forskarane veit ikkje kva som gjer at dei eldste barna fortare får mindre stresshormonar etter barnehagestart. Dei veit til dømes ikkje kor viktig det er at nervesystemet hos dei yngre barna er mindre mogent, at dei eldre barna har meir sosial erfaring enn dei yngre.

Barna hadde lite stresshormon i spyttet så lenge foreldra var med dei i barnehagen. Dag to utan foreldra var stresshormonet på det høgaste.

Den gode oppdaginga er at sjølv om det er mykje stresshormon hos barna på slutten av barnehagedagen, går det kraftig ned om kvelden.

Å venje seg tar tid

Likevel er forskarane krystallklare i ein konklusjon: Tilvenning i barnehagen tar tid! Det tar òg svært ofte mykje meir tid enn dei tre dagane det har vore vanleg at barna har foreldra med seg. I vekene barna treng til å venje seg til barnehagen, treng dei svært mykje støtte og hjelp av barnehagetilsette, gjerne foreldre til stades meir enn tre dagar, og gjerne korte barnehagedagar.

Hovedsaken
VURDERINGSARBEID

Vurderings

Siv Sorås Valand mener vurderingsarbeidet strekker seg langt utover tiden i klasserommet. – Med færre elever kunne man fått til en bredere og bedre vurdering, men det går ikke opp slik det er i dag, sier hun.

stress

Halvparten av lærerne mener de har så mange elever at vurderingsarbeidet blir dårligere. – Full stilling som norsklærer i videregående lar seg ikke kombinere med familieliv, sier lektor Siv Sørås Valand.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no FOTO Joakim S. Enger

– Ok, vi begynner!

Norsklektor Siv Sørås Valand klikker opp en presentasjon på lerretet og skuer ut over andreklassingene på Sandvika videregående skole i Bærum kommune i Viken. De sitter i grupper med de bærbare pc-ene oppslått. Enkelte fullfører siste rest av en nistepakke.

Terrorangrepene 22. juli 2011 er tema i norskundervisningen denne dagen, og snart beveger Valand seg fra gruppe til gruppe og lytter og diskuterer. Underveis tar hun med en av elevene ut av timen for en kjapp en-til-en-tilbakemelding.

– Klarer du å se hva som er blitt feil her? spør hun og peker mot pc-skjermen.

Vurdering og tilbakemelding er noe lærere driver med hele tiden, men hvordan opplever de

dette arbeidet? En spørreundersøkelse blant over 700 lærere fra analyseselskapet Rambøll, på oppdrag fra Utdanningsforbundet, gir en pekepinn. Lærerne i undersøkelsen underviser på 4. og 10. trinn i grunnskolen og første trinn i videregående. Ett av stikkordene er, ikke uventet, tidsklemme.

- Rundt halvparten av lærerne svarer at de har så mange elever som skal vurderes at det i stor eller svært stor grad er til hinder for vurderingsarbeidet deres.
- Lærere under 40 år opplever det som et større problem enn lærere over 40 år, og problemet er størst i videregående.
- På 10. trinn og i videregående svarer to av tre lærere at karakterarbeidet tar for mye tid. Nettopp dette er mye av grunnen til at lektor

Elevene er i gang med et undervisnings-opplegg om 22. juli. Valand tar en runde med gruppene i klasserommet. – Nå er vi ferdige med de skriftlige vurderingene for i år. Da puster både jeg og klassen litt lettere, sier hun.

Valand har valgt bort en full stilling som norsklærer i videregående.

Gikk ned til halv stilling

– Jeg har tidligere hatt fem-seks klasser i norsk samtidig. Da hadde jeg ikke unger, for det hadde aldri gått. Å ha full stilling som norsklærer i videregående lar seg ikke kombinere med familieliv, sier Valand.

– Og det har med vurderingspress å gjøre?

– Ja, det har alt med vurderingspress å gjøre.

Hun jobber nå i en deltidsstilling som lektor ved Sandvika videregående skole med bare én klasse i norsk som hun også er kontaktlærer for. I tillegg har hun en 50 prosent stilling som daglig leder i Landslaget for norskundervisning (LNU) og skriver lærebøker i norsk for yrkesfag.

– Med en deltidsstilling som norsklærer får du færre elever som skal vurderes, men du får også kortere arbeidstid. Hvorfor gir det allikevel mindre arbeidspress?

– At jeg har andre jobber med en mer normal arbeidsbelastning, gjør at jeg rekker å gjøre det jeg skal.

Da hun tidligere jobbet i full stilling som norsklektor, krevde det mye jobbing på kvelder og i helger og ferier.

– Det er veldig frustrerende at du aldri føler du får gjort en så god vurderingsjobb som du ønsker. I en ideell verden med færre elever kunne man fått til en bredere og bedre vurdering, men det går ikke opp slik det er i dag. Dette er det veldig mange norsklærere som kjenner på. Det blir heseblesende for elevene også, sier Valand.

– Hvor mye tid bruker du per elev på en vurdering av et skriftlig arbeid?

– Er jeg veldig kjapp, og er langt nede i bunken, kan det ta 20 minutter. Men da er jeg rask. Det hender jeg bruker en time.

Da Valand jobbet fullt som norsklektor i videregående, kunne hun ha opp mot 100 elever som med jevne mellomrom skulle vurderes. Så da er det bare å gange opp med antall minutter per elev. Hun sier vurderingspresset fører til at noen drop- per ut av yrket.

– Ja, i alle fall norsklærere. Det har jeg ganske godt grunnlag for å si.

– Synes du at dette er noe som blir tatt alvorlig høyere i systemet, hos dem som legger rammene?

– Nei, jeg har vel resignert litt og tenker at sånn er det bare. Hvis jeg ikke trives med det, får jeg heller finne meg en annen jobb, sier Valand.

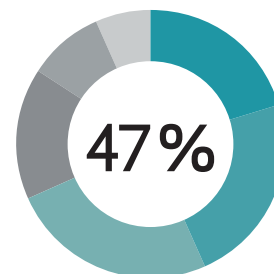

«Det mest alvorlige i undersøkelsen er at lærere sier de har for lite tid til vurderingsarbeidet.»

Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet

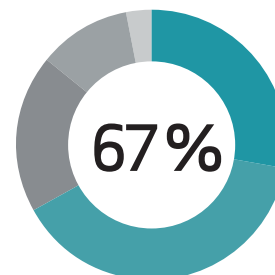
«Kvaliteten på vurderingsarbeidet blir ikke god nok fordi jeg har for mange elever som skal vurderes»

... svarer at dette stemmer i stor eller i svært stor grad.

■ Svært stor grad ■ Stor grad ■ Noen grad
■ Liten grad ■ Svært liten grad

«Stor oppmerksomhet om karakterer går på bekostning av læring.»

... er helt eller delvis enig.

■ Helt enig ■ Delvis enig ■ Hverken enig eller uenig
■ Delvis uenig ■ Helt uenig

Om undersøkelsen: Gjennomført av Rambøll Management Consulting på oppdrag fra Utdanningsforbundet.

767 av 2843 lærere svarte på spørreundersøkelsen: 109 fra 4. trinn, 284 fra 10. trinn og 374 fra vg1.

Svarprosent er 27, med feilmargin på 3,5 prosent for svarene.

Noe hun også til dels har gjort med en halv stilling i Landslaget for norskundervisning. En full stilling som norsklektor i videregående vil hun ikke tilbake til. I dagens halve stilling har hun vurderingsansvar for langt færre elever, noe hun kaller «helt levelig». For norskfagets del mener hun en viktig del av problemet er at de på tredje trinn i videregående har tre karakterer innenfor samme fag: hovedmål, sidemål og muntlig. Hun mener dette burde vært redusert til to.

– Jeg skulle ønske meg enda mer tid med hver enkelt elev, slik at jeg kan sette meg ned sammen

med dem og gå skikkelig gjennom tekstene. Det er da du virkelig når inn, sier hun.

– På bekostning av kvaliteten

– Det mest alvorlige i undersøkelsen er at lærere sier de har for lite tid til vurderingsarbeidet, sier Steffen Handal, leder i Utdanningsforbundet.

Han peker på at lærerne har mange elever samtidig som de har store ambisjoner for vurderingsarbeidet for hver enkelt elev.

– Dette er vanskelig å få til å gå i hop, og det går på bekostning av kvaliteten. Det er trist, og det er

noe politikere og folk i skoleadministrasjoner over hele landet bør merke seg.

Han mener svarene i undersøkelsen også viser at lærerne jobber veldig godt og variert med vurdering.

– Samtidig klarer de å se på sitt eget vurderingsarbeid med et kritisk blikk. Det tyder på at de har høye ambisjoner og driver en reflektert vurderingspraksis, sier Handal.

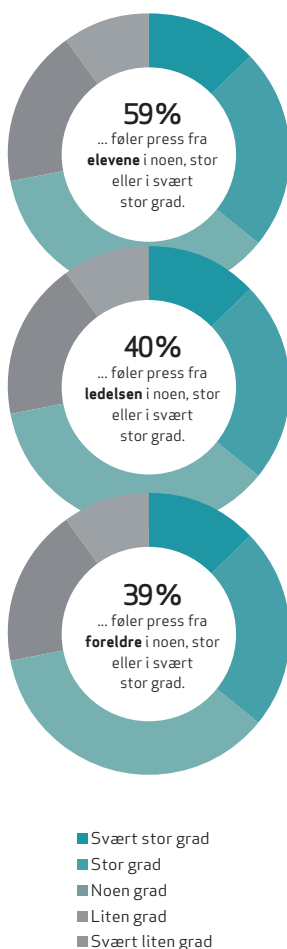
Mest press fra elever

Et annet funn fra spørreundersøkelsen er at elev-

– Elevene er ekstremt opptatt av karakterer, sier Valand, noe som også kommer fram i spørreundersøkelsen.

To av tre lærere mener stor oppmerksomhet på karakterer går på bekostning av læring.

Føler lærerne på press – i så fall fra hvem?

ene er den gruppen flest lærere opplever press fra i forbindelse med vurderingsarbeidet. En av fem lærere svarer at de i stor eller svært stor grad opplever press fra elevene.

– Det er mange ambisiøse elever. Særlig de siste årene har jeg i større grad opplevd at avgangselever tar en runde med flere av lærerne sine for å prøve å få justert opp karakterer. Ikke nødvendigvis fordi det er noe konkret de er misfornøyde med i et fag, de prøver seg bare, sier Siv Sørås Valand.

Hun mener dette har endret seg de siste årene.

– Sist jeg hadde avgangsklasser, ble jeg ganske overrasket over hvor freidige de var i sine forsøk på å presse karakteren opp. Flere lærere på sko-

len sier det samme, at det er mye press. Elevene er ekstremt opptatt av karakterer.

I spørreundersøkelsen svarer også hver femte lærer at de er helt eller delvis enig i at de opplever press fra skoleledelsen om å gi en god sluttvurdering. På videregående sier 18 prosent av de spurte lærerne at skoleledelsen har forsøkt å påvirke deres vurdering av en elev på en måte de ikke har vært komfortable med.

– Det er ikke noe jeg har opplevd. Men generelt sett er det nok et press på å få elevene gjennom, at de består. Men jeg har aldri opplevd å bli dyttet i retning av å sette høyere karakterer enn det er grunnlag for, sier Valand.

I undersøkelsen svarer da også over 90 prosent av lærerne at de opplever at skoleledelsen har tillit til vurderingene de gjør. En annen ting som kommer frem, er at nesten alle lærere samarbeider med kollegaer om vurderinger.

– I det daglige kan det være å bytte på noen besvarelser for eksempel, for å sjekke at vi er samkjørte i vurderingene. Så er det diskusjoner om vurderingskriterier og hva vi skal legge vekt på, sier Valand.

I tillegg organiserer de felles møter med alle faglærerne innenfor de enkelte fagene for å diskutere vurderingspraksis på et mer overordnet nivå.

– Da diskuterer vi også praksisen på vår egen

«Det er veldig frustrerende at du aldri føler du får gjort en så god vurderingsjobb som du ønsker.»

Siv Sørås Valand, lektor i norsk

skole. Det er viktig at ledelsen legger til rette for at lærerne kan ha slike møter innenfor hvert enkelt fag.

– Ideologisk drevet diskusjon

Steffen Handal har også bitt seg merke i at mange lærere rapporterer om at karakterer bidrar til stort press blant elevene, noe som også har kommet fram i tidligere undersøkelser.

– Det bør være rom for å tenke nytt om vurderingsarbeidet i norsk skole, også sett i lys av fagfornyelsen. Det er et politisk ønske om at norsk skole skal jobbe mer med dybdelæring, legge til rette for medvirkning fra elevene, drive verdiorientert og at vi skal være vare for dette med unødvendig stress og press. Men da må nok også vurderingspraksisen endres, sier Handal.

Han mener dette i langt større grad enn i dag bør prege diskusjonene om fremtidens skole.

– Vi må snakke om hvordan systemet kan legges til rette for at lærerne kan drive enda bedre vurderingsarbeid som bygger opp under intensjonene i fagfornyelsen, snarere enn å diskutere hva stat og kommune har behov for med tanke på å drive kontroll, sier Handal.

Han understreker at dette står helt sentralt i lærerlivet, og at det er noe lærere er veldig opptatt av. Han mener derfor at disse diskusjonene bør involvere langt flere enn partene sentralt.

– Jeg opplever at diskusjonen om vurdering i skolen er så ideologisk drevet at det ofte er vanskelig å diskutere det på et rent faglig grunnlag. Det

er noe uforløst i denne debatten, sier han.

Han synes det er besynderlig at politikere som ønsker å utvikle fagene og praksisen i skolen, kun vil snakke om læreplaner og prinsipper for opplæring, men ikke om hvordan lærerne skal drive vurderingsarbeidet.

– For oss lærere er det mildt sagt merkelig. Det er veldig vanskelig å drive godt læringsarbeid uten å tenke gjennom hvordan vurderingen skal foregå. Dette må gjøres i sammenheng.

Han synes det er bekymringsfullt at 18 prosent av lærerne i videregående skole er helt eller delvis enig i at «skoleledelsen har forsøkt å påvirke min vurdering av en elev på en måte jeg ikke har vært komfortabel med».

– Det tallet er altfor høyt, og det som avdekkes her, er alvorlig.

– Hva skal lærere som opplever det gjøre?

– De må ikke la seg presse. Det er viktig å snakke om dette med kollegaer, og jeg synes også man da bør vurdere å kontakte tillitsvalgte. Det er helt klart profesjonsetiske sider ved dette som er svært problematiske.

Fjernet fortløpende vurdering

Statssekretær Anja Johansen (V) viser til at Kunnskapsdepartementet har gjort flere grep for å forenkle og støtte lærernes vurderingsarbeid, blant annet nye tekster om underveis- og standpunkt vurderinger i de nye læreplanene.

– I vurderingsforskriften har vi også endret en

tidligere formulering som sa at underveisvurderingen skulle gis «løpende og systematisk», for å unngå at dette blir oppfattet som at lærerne må vurdere elevene hele tiden.

Hun oppfordrer lærere som opplever stort arbeidspress til å ta det opp med sin leder eller sin lærerorganisasjon og høre om det er noe annet som kan gjøres for å redusere arbeidsbyrden.

– Klam hånd

Lektor Siv Sørås Valand er blant dem som skulle ønske at karakterene ikke spilte så stor rolle som de gjør i dag. Selv har hun nettopp startet et undervisningsopplegg om 22. juli i norskklassen.

– Nå er vi ferdige med de skriftlige vurderingene for i år, og da puster både jeg og klassen litt lettere, for elevene blir ekstremt opphengt i vurderinger og karakterer. Når det er ferdig, kan vi jobbe på andre måter og konsentrere oss om andre ting.

– Du mener, som mange av lærerne i undersøkelsen, at karakterer kan stå i veien for læring?

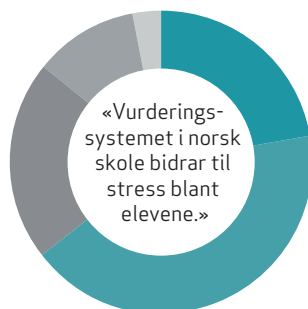
– Ja, absolutt. Men det er jo ikke svart-hvitt, for det er også slik at karakterer kan hjelpe på motivasjonen til elevene.

Selv prøver hun å skjule karakteren litt for elevene når de får en vurdering, for å tvinge dem til å måtte gå gjennom kommentarer og tilbakemeldinger først.

– Det hadde vært deilig å være friere i undervisningen til ikke å tenke så mye på vurdering som i dag. For det er en litt klam hånd.

68% ... er helt eller delvis enig.

64% ... er helt eller delvis enig.

62% ... er helt eller delvis enig.

■ Helt enig
■ delvis enig
■ Hverken enig eller uenig
■ Delvis uenig
■ Helt uenig

— Begrepet vurdering har endret betydning

Vurderingsarbeidet i skolen har gått gjennom et tiår med store endringer. Nå ser man også en grasrotbevegelse i skolene som vil tone ned betydningen av karakterer.

– Begrepet vurdering har endret betydning og blitt mye større de siste ti årene, sier Henning Fjærtøft, professor i norsk fagdidaktikk ved Institutt for lærerutdanning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim.

Han sier vurdering i skolen har fått langt flere formål i denne perioden. Vektskålen har tippet mot mer vekt på vurdering for læring framfor kun den mer klassiske vurdering av læring.

– Enhver diskusjon om vurdering må avklare hva formålet med vurderingen er. Vi kan si det så enkelt som at tidligere handlet vurdering kun om å velge ut talenter blant elevene, mens det i dag også handler om å utvikle alle elevers talenter. Det gjør vurdering mye mer komplekst, men også mer givende for lærere å holde på med.

Han sier undersøkelsen fra Rambøll bekrefter en del ting man kjenner fra tidligere forskning. Blant annet at norske lærere nyter stor tillit, at folk stoler på at de gjør en god jobb med vurdering.

– Undersøkelsen viser også stor variasjon i metodebruken til lærerne, og det er veldig gledelig.

Støtte versus dokumentere

Siv M. Gamlem, professor ved Institutt for pedagogikk ved Høgskulen i Volda, har i over ti år vært tett involvert i Utdanningsdirektoratets arbeid med å øke vurderingskompetansen blant norske lærere.

– Det har vært en enorm kompetanseutvikling i vurderingsarbeidet i norsk skole i disse årene.

Hun mener praksisen til lærerne stadig blir bedre.

– Det læringsstøttende vurderingsarbeidet vi har fått i norsk skole de siste årene, er fantastisk. Det gir motivasjon og engasjement og har en rekke positive effekter.

At store klasser og mange elever påvirker kvali-

Siv Sorås Valand prøver gjerne å skjule karakteren litt for elevene når de får en vurdering, for å tvinge dem til å måtte gå gjennom kommentarer og tilbakemeldinger først.

72% ... svarer at dette stemmer i noen, stor eller i svært stor grad.

■ Svært stor grad ■ Stor grad ■ Noen grad
■ Liten grad ■ Svært liten grad

teten i vurderingsarbeidet, er imidlertid gjenkjennelig. Gamlem mener det også henger sammen med at lærerne er blitt bedre til å drive vurdering, ettersom det krever tid.

– Lærerne vet at forutsetningene for god vurdering er at de har dialog med elevene, at de følger opp tilbakemeldingene de gir dem så elevene forstår hvordan de kan bruke det til videre læring. Og jo flere elever læreren har, jo mindre tid opplever de å få til dette.

Hun peker på at vurderingsarbeid har to ulike retninger.

– Den ene er for å støtte læring, mens den andre er for å måle og dokumentere læring. Disse to retningene er ikke alltid så enkle å få til å gå sammen.

Hun viser til at det har kommet stadig flere krav til hvordan lærere skal dokumentere vurderingene

«Tidligere handlet vurdering kun om å velge ut talenter blant elevene, mens i dag handler det også om å utvikle alle elevers talenter.»

Henning Fjørtoft, professor i norsk fagdidaktikk, NTNU

sine, både fra sentrale og lokale myndigheter.

– Lærerne blir stående i skvis, fordi dette krever tid. Jeg tror mange lærere opplever et press utenfra på å skulle dokumentere alt, og også på riktig måte. Det krever mer arbeid jo flere elever du har, sier hun.

Hun mener frekvensen av prøver i skolen har blitt for høy de siste årene.

– Jeg skulle ønske at skolen i større grad fungerer som en treningsarena. At elevene ikke stadig må testes for å synliggjøre prestasjoner. Barna i skolen er fremtiden vår. De trenger først og fremst å oppleve mestring, lærerlyst og å lykkes, sier hun.

Tester gjerne ut karakterfri skole

Henning Fjørtoft er enig i at tidsklemma er en kjent sak.

– Å ha for lite tid gjelder mange aspekter ved læreryrket, og det er en vanskelig sak å løse. Men det er i alle fall ingen løsning å endre vurderingsforskriften for at lærere skal få mer tid. Det er nok et mer sammensatt problem enn som så.

Hvordan karakterer påvirker læring, er også en gjenganger. I spørreundersøkelsen fra Rambøll svarer rundt halvparten av lærerne på ungdomstrinnet at de kan tenke seg å teste ut karakterfri skole. Fjørtoft sier en rekke skoler de siste årene har valgt å gi mindre oppmerksomhet til karakterer, for eksempel ved å droppe disse i første halvår av undervisningsåret.

– Det er helt tydelig en grasrotbevegelse i norske skoler, hvor man ønsker å tone ned betydningen av karakterer. Det er spennende å følge med på, sier han.

Han leder selv et forskningsprosjekt som undersøker hvordan dette slår ut på disse skolene.

– Vi kan anta at det kan føre til redusert stress og bekymring hos lærere og elever. Samtidig har elevene rett til å vite hvordan de ligger an faglig for å kunne fortsette å lære og å utvikle seg. Så det ligger noen spenninger her.

Den pågående fagfornyelsen kan også få konsekvenser for vurderingsarbeidet i skolene.

– Mange lærere er nå opptatt av hvordan man kan få idealet om dybdelæring til å henge sammen med vurdering. Her er det umulig å komme med generelle løsninger, så det blir spennende å se hva skolene selv utvikler av mulige løsninger og nyskaping for å håndtere det.

«Hver dag over jorda er en god dag.»

Rollefiguren Mel Bernstein i filmen «Scarface» frå 1983
(regi Brian de Palma, manus Oliver Stone)

● Språkpris

Christieprisen til Eide og Akselberg

Linda Eide og Gunnstein Akselberg får Christieprisen 2021 for det langvarige arbeidet med å formidle godt språk og språklege fenomen i norsk.

– Vi har lagt så mykje sjel, hovud og hjarte i språksjovet vårt, så no er vi berre veldig stolte og glade, er dei samde om.

– Kven skulle tru at alt frå sterke verb til akronym og eponym kunne vere underhaldande? Gunnstein og eg oppdaga saman at det gjekk an å både opplyse og underhalde om språk på same tid. Vi er veldig stolte over at nokon vil verdsetje arbeidet vårt med ein slik gjev pris, seier journalisten, programleiaren og forfattaren Linda Eide.

27. april tok ho imot prisen saman med makkeren og språkforskaren Gunnstein Akselberg. Han er professor emeritus i nordisk språk ved Universitetet i Bergen.

Christieprisen vert delt ut kvart år av Universitetet i Bergen til personar som gjennom arbeidet sitt byggjer bru mellom akademien og verda utanfor. Prisen består av 250.000 kroner, eit kunstverk og eit diplom.

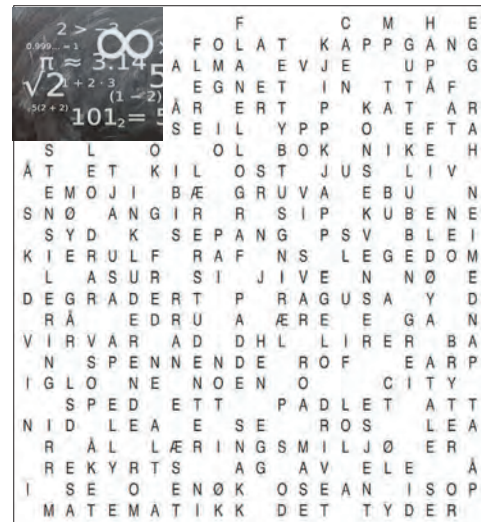
Prisvinnarane, Linda Eide og Gunnstein Akselberg, og rektor ved Universitetet i Bergen, Margareth Hagen.

FOTO EIVIND SENNESET, UIB

Prisvinnarane har stått bak møteserien «Ut med språket!». No har dei i åtte sesongar med «Eides språksjov» snakka om språk og språkbuk, og ord og uttrykk i beste sendetid på NRK.

©NTB

● Kryssordløsning

Vinnarar

Vinnarane av kryssordet i Utdanning nr. 06/2021 er Irene Håheim, Oslo og Berit Fossgaard, Ballangen. Dei vil få tilsendt kvar sin boksjepp på 500 kroner. Vi gratulerer.

● Forskning for barn

Rolland skole vant Nysgjerrigper 2021

Rolland skole i Bergen tok gull i Forskningsrådets Nysgjerrigper-konkurranse, NM i forskning for barn.

Brostein er fint, men kan vere farlig for blinde og upraktisk for rullestolbrukere og syklistar. Hva er mest miljøvennlig av brostein og asfalt? Hva koster mest? Hvem bestemmer hvor mye brostein det skal være i en by? Elevene i 3b ved Rolland prøvde ut egenformulerte hypoteser systematisk og vitenskapelig. De intervjuet forskere og fagfolk, besøkte byantikvaren og kontaktet Norges handikapforbund. Slik vant de hederstittelen Årets nysgjerrigper og 30.000 kroner, hvorav halvparten går til å fremme bruk av vitenskapelig metode på skolen.

5.-trinnselver fra Haukås skole i Bergen og 3.-trinnselver ved Bekkestua barneskole i Bærum i Viken vant begge sølv med problemstillingene «Hvorfor blir tyggis hard?» og «Hvorfor får man

Elevene i 3b ved Rolland skole i Bergen prøvde ut egenformulerte hypoteser om brostein systematisk og vitenskapelig. Slik vant de Nysgjerrigper 2021.

FOTO ROLLAND SKOLE

tårer av å skjære løk?» Alle prosjektene som kom til finalen, får bronsepemrie; T-skjorter, fire-på-rad-spill og diplomer tilsendt i posten.

Nysgjerrigper er en forskningskonkurranse for barneskoler der elevene kan forske på hva de vil.

● Universitet

Curt Rice skifter rektorjobb

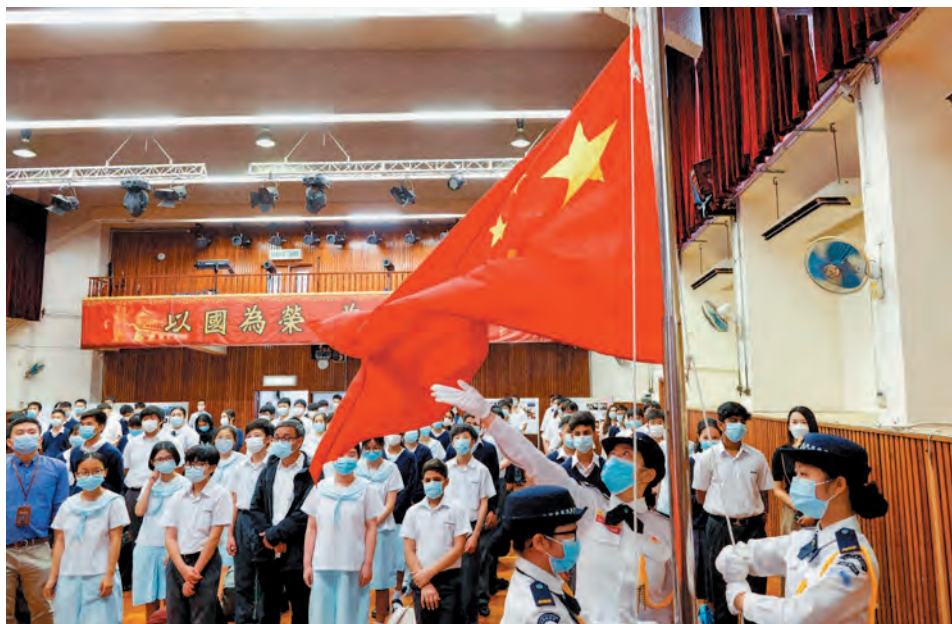
Styret ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) i Ås ansatte 4. mai Curt Rice (bildet) som ny rektor med tiltredelse fra 1. august i år, melder NTB. Rice har vært rektor ved Oslo Met – storbyuniversitetet fra 1. august 2015, da universitetet var Høgskolen i Oslo og Akershus. Prorektor Nina Waaler fungerer som rektor ved Oslo Met fra Rice går av og fram til ny rektor ansettes.

– Jeg skulle gjerne ha vært rektor her mye lenger, men mitt åremål går ut om to år, og muligheten ved NMBU kom nå. Det blir spennende å bli kjent med nye fagområder på et universitet som også er i stor utvikling, sier Curt Rice.

FOTO BENJAMIN A. WARD/HICA

● Hongkong

Ein ungdomsskule i Hongkong markerer dagen for opplæring i nasjonal tryggleik, som vart markert for første gong 15. april.

FOTO TYRONE SIU/REUTERS/NTB

Fire av ti lærarar vil slutte i jobben

Aukande politisk press er hovudårsaka til at lærarar ikkje lenger vil undervise i Hongkong.

TEKST Harald F. Wollebæk

Fire av ti lærarar har bestemt seg for å slutte i yrket eller vurderer det. Dei aller fleste grunn- gjev dette med dei politiske innstrammingane den siste tida. Det går fram av ei spørjeundersøking som lærarorganisasjonen Professional Teachers' Union (PTU) har gjennomført, skriv Hongkong-avisa South China Morning Post. Auka politisk press var hovudgrunnen til 337 av dei 474 som svarte at dei vil slutte.

Avisa skriv at utdanningssektoren i Hongkong har endra seg raskt med dei nasjonale trygging- lovene i juni i fjor, som vart innført av kom- munistregjeringa i Beijing. Skulane er mellom anna blitt pålagde å sjekke om skulebiblioteka har materiale som er i strid med lovene. Elevar skal frå seks års alder lære dei fire brotsverka

lova omfattar: undergraving, støtte til lausriving frå Kina, terrorisme og hemmeleg kontakt med framande makter. Skulane skal dessutan varsle politiet om «alvorlege» situasjonar der elevar til dømes ropar eller viser fram slagord.

Fung Wai-wah i PTU seier til avisa at lærarar kjenner eit aukande press på grunn av kravet om meir «nasjonal» undervisning og faren for å miste løyvet til å vere lærar. Ifølgje South China Morning Post har minst tre lærarar mista jobben. Ein av dei skal ha laga undervisningsmateriell som tok for seg sjølvstende for Hongkong.

Ein talsperson for skulestyresmaktene i Hong- kong seier det er normalt at nokre lærarar slut- tar, og at ei meningsmåling med 1178 svar er lite representativ for dei 70.000 lærarane i området.

I 1997 vart Hongkong ein del av Kina etter 155 år som britisk koloni, men ifølgje avtalen med Storbritannia skulle området få halde på sitt eige politiske og økonomiske system i minst 50 år, under prinsippet «eitt land – to system».

● Peru

Lærar kan bli ny president

Landsbylæraren Pedro Castillo (på bildet) ligg best an til å vinne andre runde i presidentvalet i Peru 6. juni. 51-åringen representerer det ven- streorienterte partiet Perú Libre. Ifølgje ei mei- ningsmåling frå selskapet Ipsos i midten av mai får han 51,1 prosent oppslut- nad, medan motkandidaten frå høgresida, Keiko Fujimori, får 48,9 prosent, skriv avisa El Comercio. For fire år sidan leia Castillo ein landsomfattande lærarstreik som langt på veg vann fram, skriv Bue- nos Aires Times. Samstundes er han for gjeninnfø- ring av dødsstraff og motstandar av sjølvbestemt abort og likekjønna ekteskap.

● Myanmar

Lærere i Doooplaya-regionen demonstrerer mot mil- itærjuntaen 13. mai. Nå risikerer de som ikke vil jobbe for de nye maktthaverne i Myanmar å få sparken.

FOTO AFP PHOTO / KNU DOOPLAYA DISTRICT/NTB

Tusenvís av lærere suspendert

Rundt 8250 ansatte ved 33 høyskoler og univer- siteter over hele Myanmar er suspendert fordi de har nektet å jobbe for militærregjering. Det opplyser Myanmar lærerforbund, som er landets største lærerorganisasjon.

Blant dem som er rammet, er professorer og fore- lesere. Mange lærere har sluttet seg til bevegelsen for sivil ulydighet i protest mot militærkuppet 1. februar.

Ifølgje organisasjonen AAPP er minst 744 men- nesker drept og over 4800 pågrepet siden kuppet. ©NTB

Guttedominerte yrkesfag

– Flere jenter er bra for klassemiljøet

I år har rekordmange jenter søkt seg til guttedominerte utdanningsprogrammer. – Flere jenter er bra for klassemiljøet, sier Geir Jacobsen, faglærer i teknologi- og industrifag.

TEKST OG FOTO Hedvig Idås

Laksevåg og Bergen maritime videregående skule holder til på Nygårdstangen i sentrum av byen. De to videregående skolene slo seg sammen i fjor. Av de vel 400 elevene er 14 prosent jenter.

I første etasje underviser avdelingsleder for Teknologi- og industrifag (TIP), Geir Jacobsen, to klasser fra TIP videregående trinn 1 (vg1). Jacobsen har jobbet ved skolen i 15 år og sett betydningen av mer kjønnsbalanserte klasser. Siden han startet som lærer ved Bergen maritime i 2006, har han

opplevd en jevn tilstrømning av jenter. I klassene han underviser i dag, utgjør de en tredel.

– Det er helt klart, jenter demper jo litt ned de voldsomme guttegreiene. Det store her på vg1 er at vi har veldig høyt snitt og har hatt det høyeste snittet blant skolene i tidligere Hordaland fylke. Her er det vanskeligst å komme inn, og det merker man på elevmassen. Da kommer gjerne jentene. De har ofte litt bedre karakterer, og de er veldig bra for klassemiljøet.

Jentene bidrar med alt fra mer omsorg til å hjelpe guttene med å sette sammen ting. Guttene

er som oftest fysisk sterke, men ikke sjelden er jentene både bedre til å skru og å finne løsninger, ifølge Jacobsen.

– Vi trenger å få opp kvaliteten. Det bidrar jentene til. Vi har noen gutter som er litt faglig svake, og da er jentene veldig flinke og hjelper dem. Det er for så vidt guttene også, så de er en veldig fin gjeng.

I 2012 var kun 4 prosent av søkerne til bygg- og anleggsteknikk jenter. På teknologi- og industrifag var andelen jenter 12 prosent. I år er andelen jenter henholdsvis 10 og 16 prosent av søkerne, ifølge

Kunnskapsdepartementet. Siden 2017 har andelen jenter på disse to utdanningsprogrammene økt for hvert år.

Likestillt

16-åringene Thea Frotveit og Joar Steen Sangolt skruer sammen en røkelsesholder. Det er første gangen de jobber sammen, men foreløpig har samarbeidet gått fint. Joar har ikke tenkt så mye over at TIP er en «gutte-linje», for i klassen hans er det nesten like mange jenter som gutter.

– Jeg synes det er positivt at det er flere jenter

Kjønnsfordeling på yrkesfag

Andelen gutter på yrkesfag videregående trinn 1 skoleåret 2019/20

Bygg- og anleggsteknikk,
elektrofag og datateknologi: 93,5 prosent
Elektro- og datateknologi 93,3 prosent
Teknologi- og industrifag 88,7 prosent
Service og samferdsel 64,6 prosent
Restaurant- og matfag 54,7 prosent
Naturbruk 50,3 prosent
Design og håndverk 25,8 prosent
Helse- og oppvekstfag 21,4 prosent

Kilde: Utdanningsdirektoratet

– Jeg liker at undervisningen er så praktisk, sier Julia Zyla, som demonterer og setter sammen igjen en gammel motor.

som vil gå her. De kan gjøre det samme som gutter, og som oftest er de bedre. Jeg lærer mye av Thea. Hun er veldig flink.

Thea valgte utdanningen fordi hun var skolelei etter ungdomsskolen. Faren hennes, som selv har vært elev ved skolen, anbefalte henne å søke. Den avgjørelsen har hun ikke angret på.

Søkere av begge kjønn

Rektor Tove Føsund er fornøyd. Den nylig sammenslåtte skolen har i likhet med en del andre yrkesfagskoler en jevnere kjønnsbalanse, særlig på utdanningsprogrammet teknologi- og industrifag. Ved Laksevåg og Bergen maritime er det særlig programområdene brønnteknikk og kjemiprosess- og laboratoriefag på videregående trinn 2 som trekker jentene, ifølge Føsund.

– Til begge de tidligere skolene har vi hatt bra med søkere av begge kjønn. Ved tidligere Laksevåg videregående skole søkte mange jenter seg til videregående trinn 1 TIP fordi de ønsket seg videre på kjemiprosess på vg2, og det har vært veldig positivt der. Og på tidligere Bergen maritime videregående skole var brønnteknikk et tilbud som jenter gjerne søkte seg til.

Tove Føsund mener at et læringsmiljø med både jenter og gutter øker trivselen og er med på å heve kvaliteten ved skolen. Hun peker på at jentene får gode tilbakemeldinger fra lærebedriftene.

– Bedrifter vil helst ha jenter

Ansatte ved Laksevåg og Bergen Maritime videregående skule besøker ofte både ungdomsskoler og andre videregående skoler og forteller om utdanningsløpet de tilbyr og mulighetene yrkesfag åpner opp for. Håvard Austgulen er kontaktlærer

–Jeg lærer mye av Thea. Hun er flink, sier Joar Steen om klassevenninna Thea Frotveit.

Rektor Tove Føsund mener jentene er med på å heve både kvaliteten og ryktet til skolen.

ved brønnteknikk. Når Austgulen er ute på rekruttering, henvender han seg litt ekstra til jentene.

– Jeg må ærlig innrømme at vi snakker litt ekstra med jentene, fordi jentene er veldig populære i lærebedriftene. De kommer raskt ut i lære og vender tilbake hit strålende fornøyd. I mannstunge yrker trengs det flere kvinner for å bli kvitt ukultur. Menn skjerper seg litt med engang det er jenter til stede. Vi ser det samme i klasserommene våre, forteller Håvard Austgulen.

– Det er jo klart noen av guttene synes det er litt urettferdig at jentene er så populære blant

«Menn skjerper seg litt med en gang det er jenter til stede. Vi ser det samme i klasserommene våre.»

Håvard Austgulen, kontaktlærer i brønnteknikk

– Vi trenger å få opp kvaliteten, og det bidrar jentene til, mener Geir Jacobsen, avdelingsleder ved teknologi- og industrifag. Her snakker han med elevene Leah Ågotnes (til venstre) og Iris Solheim.

lærebedriftene, men det trengs flere kvinner ut i næringene, legger han til.

– Våg å tenke annerledes

I femte etasje i et av skolens simulatorrom er fire av elevene fra vg2 brønnteknikk. De har søkt om læreplass og er spente på å få vite hvor de skal ut i lære.

– Når du er så ung som oss, kan du prøve ut ting, og angre du, kan du fikse på det senere. Jeg tror alle har godt av å utfordre seg selv litt, og mange kunne vokst på å velge disse linjene, sier Hermine Myredal.

Jentene oppfordrer flere til å tørre å tenke annerledes og ta utradisjonelle studievalg.

– Trenger alle vi kan få

Rebekka Borsch fra NHO er leder i Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY). Hun mener det er på tide å få bukt med den skjeve kjønnsfordelingen innen yrkesfag, som helse- og omsorg-, bygg-, industri- og teknologifag.

– Yrkesvalg skal ikke være kjønnsrelatert. Det skal handle mer om interesser, personlighetstype, hvor skolefink du er versus hvor praktisk anlagt du er.

– Det er mange ting vi skal ta valg etter, men kjønn er ikke ett av dem, understreker hun.

FOTO KUNNSKAPSDEPARTEMENTET

«Det er så stort behov for folk med yrkesfagbakgrunn. At flere jenter kommer inn, betyr ikke at de tar plassen til guttene.»

Rebekka Borsch,
leder i Samarbeidsrådet for
yrkesopplæring (SRY)

Rebekka Borsch mener guttene ikke trenger å bekymre seg for at flere jenter kommer inn i de mannsdominerte yrkesfagene.

– Det er så stort behov for folk med yrkesfagbakgrunn. At flere jenter kommer inn, betyr ikke at de tar plassen til guttene. Tvert imot; det er behov for langt flere. Så hver person som kommer inn, er et pluss, og ingen dyttes ut på den andre siden. Til det er det et altfor stort kompetansehull. Vi trenger alle vi kan få til yrkesfag.

Jenteløft på bygg og TIP

Bygg- og anleggsteknikk og teknologi- og industrifag er blant fagene som har fått en merkbar økning av kvinnelige søkere.

I en pressemelding støtter kunnskapsminister Guri Melby (V) opp om jentene og ønsker å legge til rette for at flere jenter skal ta utradisjonelle studievalg.

– Det er utrolig gøy å se at flere jenter nå vil ta utdanninger som tradisjonelt har vært dominert av gutter. Jeg tror flere jenter har fått interesse for disse programmene, og at de ser at ikke bare gutter søker seg dit. Det er viktig at vi støtter de unge som tør å velge utradisjonelt, fordi vi har fortsatt et kjønnsdelt arbeidsmarked i Norge, sier kunnskaps- og integreringsminister Guri Melby (V).

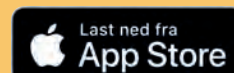
Oslo

Spill og lær!

Rusken vs Fusken er et nytt spill om miljø og forsøpling.

Her hjelper elevene Rusken med å rydde opp etter Fuskens forsøpling av Oslo. Spillet kan brukes på mobil og nettbrett, gratis og reklamefritt. Sammen med oppgaver knyttet til feltarbeid kan spillet bidra til å nå kompetansemål i naturfag for 5.-7. trinn. Les mer om spillet og last ned feltarbeid her: rusken.no/ruskenspill

Gratis og reklamefritt

Oslo

Rusken

Boltrer seg i naturen

Ake i søla, isfiske, sage og bruke øks. I Kleiva naturbarnehage i Vesterålen får barna prøve seg på det meste.

TEKST OG FOTO Marianne Lovise Strand

Kleiva naturbarnehage

Kleiva naturbarnehage i Vesterålen er en privatskole og foreldrestyrt barnehage med tre avdelinger.

Åtte ansatte; fire menn og fire kvinner, arbeider i barnehagen. De tar også inn studenter i praksis.

Motto: Robuste barn vokser på trær.

www.kleiva.barnehage.no

– Vi lager alltid varm mat på turene våre, sier de entusiastiske pedagogene Bjørnar Vollan og Ronny Slotnes fra Kleiva Naturbarnehage i Sortland.

– Se på oss, se på oss!

To gutter står oppe i en trehytte og vifter med store greiner. Et par andre unger ligger halvveis uti elva og prøver å få tak i en mosekledd stein, og en liten tass står for seg selv og fisker med en grein.

– Dere har akkurat kommet frem, og turen varer i fire timer. Blir ikke barna veldig våte nå?

– Det er klart de blir, men dette lærer de også av, sier Ronny Slotnes.

Slotnes er pedagog i Kleiva naturbarnehage i Sortland i Vesterålen. Denne dagen har han og kollega Bjørnar Vollan, også pedagogisk leder, og elleve av barna fra avdelingene Vestavind og Nordavind, tatt turen inn i Knokkelskogen.

– Vi har døpt den til det. Knoklene til trollet finnes jo her, sier Bjørnar og peker på alle greinene på bakken.

Ikke langt unna finnes både Heksehuset og Ranglefant-renna, vaskekulpen til Ranglefanten. Trehytta mellom grantrærne bygget de i fjor. I år skal taket på plass. Ved et annet turmål i bygda har de fått opp en stor gapahuk. Planen er at de minste ungene tar hvilepausen der.

– Vi har gjort plass til åtte-ni hengekøyer. Dette tror vi blir bra. Barna blir mer robuste av å tilbringe mye tid ute i allslags vær, sier Bjørnar Vollan.

Ikke alle er like hekta på utejobbing

Kleiva naturbarnehage ligger nede ved sjøen på Kleiva, seks kilometer sør for byen Sortland i Vesterålen. Med fjæra rett utenfor gjerdet og kort vei til småbåthavn, skog, landbruksskole og andre gårdsbruk, har de tilgang til utallige små og store opplevelser.

I fjor byttet de navn fra Kleiva barnehage til Kleiva naturbarnehage, for å markere at uteliv, bærekraft og miljøbevissthet står i fokus. De er også blitt medlem av Nettverket for natur- og gårdsbarnehager, der målet er å bruke naturen som arena for den pedagogiske driften. I alt er det 68 slike barnehager i Norge.

Med ekstra stor interesse for friluftsliv var det naturlig at Bjørnar og Ronny påtok seg hovedansvaret for turene. Ikke alle ansatte er like hekta på uteliv i all slags vær.

– Ved å sørge for at de ansatte spiller på lag og i størst mulig grad får oppgaver i tråd med hva de kan og liker ekstra godt, øker arbeidsgleden, sier Bjørnar Vollan.

Barnehagen gjorde noen små kursendringer i fjor: De fikk redusert plastforbruket betydelig ved å erstatte engangsmateriell med ting som kan gjenbrukes.

De ønsker bærekraftig forbruk og velger ting som kan repareres og gjenbrukes.

– Vi har også kuttet mye ned på engangsmateriell i forming og bruker i langt større grad det vi finner i naturen, for eksempel tre, stein og strå, forklarer Bjørnar.

Akkurat nå vekker noen små greiner på en granstamme barnas interesse.

– Kan vi få lov til å sage på trærne? spør to ivrige småjenter.

– Ja visst!

Bjørnar finner fram to små sager. Femåringene går straks i gang.

– Vi syns det er artig å sage, sier de ivrige.

– Barna får være med på det meste og kan gjøre

I naturen er det så mye å oppleve at
ungene i stor grad aktiviserer seg selv.
Aurora fryder seg med åking på rest-snoen
inne i skogen med vennene i barnehagen.

Fire av barna fisker i fjæra nedenfor barnehagen. De lar seg ikke stoppe av været og finner alltid på noe gøy.

FOTO: BJØRNAR VOLLAN.

Etter fisketuren er (fra v.) Agnes, Oda, Tilje-Emilie og Marelus med når fiskene sløyes, noe som gir rom for undring og læring.

FOTO: BJØRNAR VOLLAN.

«Ved å sørge for at de ansatte spiller på lag og i størst mulig grad får oppgaver i tråd med hva de kan og liker ekstra godt, øker arbeidsgleden.»

Bjørnar Vollan,
pedagogisk leder

ganske mye, bare de blir gitt mulighet og får god opplæring, sier Bjørnar Vollan.

Fra elva henter tre andre jenter vann til potetvask. Ingen klager over iskalde fingre. De gnir av potetene før de skjærer dem opp med egne speiderkniver.

Ronny Slotnes legger bitene oppi den varme takka.

– Dere har skåret potene fint opp, men bitene var kanskje litt store. Da går det lengre tid til å steke dem, forklarer han.

Potetene er fra en av gårdene i bygda. Flere av ungene i barnehagen bor selv på gård. Slik har de vært med på juletreffelling og sett hvordan slakt

parteres. Ei av jentene har høns hjemme. Eggene brukes til baking i barnehagen. Nå om våren får de hilse på smålammene, og båten er tatt fram fra vinterlagring. I tida fremover blir det mange fisketurer.

– Vi har også vært på isfiske i vinter. Det var så populært at vi nesten ikke fikk ungene med hjem, sier Bjørnar Vollan.

På havet er de alltid to voksne til tre-fire barn. De får både torsk, lyr og sei, og på land er barna med og sløyer. De tar seg tid til å studere hva som finnes inni fiskene, før de tilbereder dem.

– Noen barn er ikke så glade i fisk, men det er noe helt annet når de har vært med på å fiske

Tilje-Emilie, Oda og Agnes har fått oppdraget med å skjære sund potetene de har vasket, som skal bli dagens utendørs lunsj.

Barna har fått opplæring i bruk av ulike redskaper. Edvin har fått beskjed om å ha bred benføring mens øksa svinges. De andre holder trestammen på plass.

maten selv, sier Bjørnar.

Målet er at ungene blir så selvhjulpne som mulig. De er lært opp i å bruke kniv, sag og øks.

– Å lære ungene å bruke riktig teknikk, både hvordan de skal stå og holde for eksempel ei øks, er viktig, sier Bjørnar.

Mye vask og tørk for foreldrene

Hverdagen dokumenteres med bilder, slik at foreldrene daglig kan følge med.

– De får se glade barn som stortrives ute og ser harmoniske ut. Slik kan vi også ufarliggjøre det som kanskje for noen foreldre virker litt skummelt, sier Bjørnar Vollen.

Men de nye målene til Kleiva naturbarnehage krever mer av de ansatte. Bjørnar understreker at det er viktig å ikke gå for raskt frem med nye ting eller gape over for mye. Da blir det fort stress.

Mye utetid krever også mer av foresatte.

– Med så mye uteaktivitet året rundt i allslags vær, blir det mye vask og tørk. Foreldrene har likevel vært veldig positive til at vi er så mye ute, sier Bjørnar.

Nå skal de i gang med et nytt prosjekt, bokashi-kompostering, for å bli selvforsynte med plantejord. Matavfallet fra en treavdelings barnehage utgjør en stor mengde i løpet av året.

– Det blir til god matjord, og ungene lærer noe

viktig når vi komposterer selv, sier Bjørnar.

Jorda brukes til planting. Et nytt drivhus skal også opp i sommer. I samarbeid med landbrukskolen, bønder i bygda og Bø gårdsslakteri skal de lære mer om kortreist og sunn mat.

– Vi skal dyrke vår egen salat, tomat, agurk, reddik, gulrot og potet, og vi er i startgropa med dette nå, sier han.

Barna får lære at å jobbe på mikronivå er viktig for å skape endring på makronivå.

– De bevisstgjøres i at alle har ansvar for jordkloden. Disse barna er framtida, sier Bjørnar Vollen.

Petit

Ole Foss

ILL. FOTO YUL KAPOKHOVA/ISTOCK

En fortelling fra den gang barnehagehverdagen var uplanlagt og spennende, ikke minst for Rarekassa.

Varmt, altfor varmt! Sensommer, kortbukser, barbeinte unger som pilte hit og dit i barnehagen på jakt etter skygge. Et par skjeggete menn hadde trumfet gjennom å droppe den hersens samlingsstunden. Husker ikke om vi noen gang touchet begrepet «hersens» i førskolelærerutdanninga, men vi herset i hvert fall med ungene, og av og til herset ungene med oss. For full «hærs» sa vi på Kongsvingerkanten.

Den gang var barnehagehverdagen ofte uplanlagt og spennende. Særlig varme sensommerdager. Skikkelige og ryddige assistenter brukte tida godt. Rydde og vaske skap, hyller, leker, halve og hele dukker og tomme firkantede legoklosser – alle var firkantede på den tida – ned i ei diger balje med en dæsj Zalo. «Zalo Palmer», hvisket vi skjeggete og unge menn oss imellom da Gudrun var løs. Hun holdt et eventyrlig regime, og nåde den praktikant eller assistentkollega som ikke fulgte opp hennes renhetslover!

Assisterter på den tida var sjølrekrutterende; de beste av de beste husmødre som hadde sluppet sine egne barn ut i skoler, høyskoler og universitet. De var alltid i nedslagsfeltet når man plutselig sto i beit for folk i barnehagene. Dette var mange, mange år før seksåringene brutalt ble røvet inn i skolen. Fargestiftene var tjukke, og store ark fikk vi fra trykkerier og folk som ville bli kvitt over-skuddsmateriale.

Ole Foss
skribent og humorist

FOTO PRIVAT

Jeg hadde uuttømmelige ressurser på hjemmebane. Skuffer merket «diverse», og halvparten av skuffene var dedikert diverse saker, det vil si oppsamlede, tiloversblevne gjenstander og deler av ting. Som vekkeklokker, kjøkkenredskap, hanker, springfjærer, bokser av forskjellig størrelse, rør, slanger, skruer, korker, knapper i alle fasonger og størrelser, ledd, hengsler, kulelager, nøkler ...

Slikt hadde jeg med til barnehagen og la opp i ei stor, grønn Brio-kasse merket «Rarekasse». Rarekassa fungerte bra for udefinerte oppfinnelser og saker, og selv om ting ikke alltid hang sammen – og i hvert fall ikke på greip, det ville vært uhyrlig med greip i barnehagen – ble det alltid noe. Dette var mange år før Lego ble så definert at man måtte bruke manualer til.

Ivrige barnefingre fiklet og prøvde ut og inn, og til og med tape fikk de låne. Reodor og Reodora kunne bruke lang tid på sine nyskapninger.

Stor var sorgen da en skjeggete mann kom inn til en såpeduftende, skinnende rein avdeling etter vår lek i busk og kratt ute, og jeg var nok like storøyd som barna. Rarekassa var vekk. Kastet. Med begrunnelsen: Dette rotet har vi sett oss lei på nå!

Hmf, der og da skulle jeg ha stått på min hovedteori; at rot er roten til alt godt!

«Gudrun var løs.»

Tilbakeblikk

For 50 år siden
Et nytt verktøy i skolen

I akselererende tempo setter datamaskiner sitt preg på vårt samfunn. Dersom dette samfunnet skal kunne by de unge noe mer enn bare materielt sett høy levestandard, haster det med tiltak som rydder bort usikkerhet, skepsis og frykt overfor datamaskinene som verktøy. Vi må lære oss å forstå og kontrollere dem og deres løsninger. Det er ikke nok at en relativt liten gruppe spesialister opparbeider seg kompetanse på dette felt. Dersom det skjer, kan det være grunnlag for både skepsis og frykt.

Norsk skoleblad
nr. 23/1971

For 25 år siden
Derfor løper kenyanerne så fort

– Jeg blir spurt om hvorfor prestasjonene innen utholdenhetsidrettene i Norge har stagnert, som en kontrast blir friidrettsutøvere fra Kenya trukket fram. Jeg svarer da litt sleivete, men med et snev av sannhet, at det er fordi kenyanske barn ikke har skolebuss! Det er den tidligere friidrettsmann og suksessstrener Johan Kaggestad som forteller dette under kroppsvingslærernes kurs på Klekken.

Skolefokus
nr. 10/1996

På tide med timeplanlegging? La Transponder gjøre jobben med kunstig intelligens!

Timeplanlegging er en tung prosess der mange hensyn skal tas. Transponder har utviklet kunstig intelligens [ai] som tar hele den tunge jobben på 10 minutter!

Valg
Timeplanlegging

	man. 6A	tir. 6A			
7:00					
8:00	8:00 - 8:45 Kristendom, religion, livssyn og etikk	8:00 - 8:45 Kristendom, religion, livssyn og etikk	8:00 - 8:45 Musikk		
9:00	8:45 - 9:30 Mat og helse	8:45 - 9:30 Mat og helse	8:45 - 9:30 Norsk		
10:00	9:40 - 10:25 Norsk	9:40 - 10:25 Matematikk	9:40 - 10:25 Matematikk		
11:00	10:35 - 11:20 Matematikk	10:35 - 11:20 Samfunnsfag	10:35 - 11:20 Samfunnsfag		
12:00	11:20 - 12:05 Naturfag	11:20 - 12:05 Naturfag	11:20 - 12:05 Matematikk		
13:00					
14:00					

START

Lag timeplan på 10 minutter!

Transponder Timeplan er kraftig og like enkel som den er genial.

- Les inn grunndata
- Sett opp ansatte, klasser, rom og fag
- La Transponder Timeplan gjøre resten

Pandemien:

Vaksinér lærere og andre ansatte i barnehage og skole

● **Thomas Nordgård**
Anita Karlsen
Geir Røsvoll
Gerd Botn Brattli
Steinar Strømsli
Gunn Reidun Tednes – Aaserød
Ottar Stordal
Solveig Hals
Johannes B. Aagaard
Aina Beate Skjefstad Andersen
Thore Johan Nærbøe
 alle fylkesledere i Utdanningsforbundet

Vaksinering vil imøtekomme det akutte behovet for sikkerhet og trygghet for de ansatte, en rettighet arbeidsmiljøloven slår fast at også lærere i barnehager og skoler har.

Vi skriver dette 21. april 2021, og det er over ett år siden koronapandemien slo inn over landet. Etter en periode med total nedstenging åpnet landets barnehager og skoler igjen fra medio april 2020 og har med noen lokale unntak vært åpne siden det.

Lærere og ledere i barnehage og skole har vært på arbeidsplassen sin, møtt barn og elever og gjort den jobben som regjering og samfunnet har forventet av dem. For å sikre at våre yngste og mest sårbare får den opplæringen de har krav på, har våre medlemmer vært til stede og mer enn bidratt til den dugnaden landets ledere har bedt om. Altfor ofte under svært dårlige kår, og altfor lenge med Antibac som eneste smitteverntiltak.

Onsdag 7. april kunne vi lese at Folkehelseinstituttet (FHI) i sitt nye forslag til vaksineplan åpnet for at lærere i barnehage og skole kunne rykke fremover i vaksinekøen, og prioriteres spesielt etter at risikogrupper ned til 45 år og helsepersonell har blitt vaksinert. Likevel legger FHI inn vilkår om at dette kun skjer dersom vi er i en situasjon med mye smitte i landet.

Et av regjeringens prioriterte områder gjennom hele pandemien har vært barn og unge. Dette er vi helt enige i. Vi tror at det at barnehager og skoler har kunnet være åpne stort sett gjennom hele dette året, har bidratt sterkt til at konsekvensene her sammenlignet med mange andre land har vært få. Men premisset for at dette har vært og fortsatt skal være mulig, er at vi har friske lærere til stede.

Hele dette året har vi hørt lærernes beskrivelse av egen arbeidshverdag, og vi har lest mange historier om utrygghet og usikre forhold. Stadige skifter, fra grønt til rødt nivå på kort varsel, trange klasserom, barnehagedagens realiteter, undervisning i store klasser – ofte flere forskjellige kohorter på en dag med til sammen hundrevis av elever – og lange vakter med lav bemanning er fortellinger som

kommer inn til oss hver dag. Vi har hørt beretninger om lærere som gråter av utmattelse på personalrommene, også i områder hvor smittetrykket har vært lavt. Vi ser at sykefravær i barnehagene har økt drastisk, og vi har sett at flere lærere enn vanlig har meldt sin interesse for pensjonsforberedende kurs. Alt dette tolker vi som klare signaler på at det trengs ytterligere tiltak for å sikre våre medlemmers arbeidssituasjon.

Vaksinering av lærere og ledere er ikke løsningsen på alle utfordringene vi vet finnes i landets barnehager og skoler. Det vil ikke gjøre noe med verken ressurstilgang, bruken av ukvalifisert personell eller gamle bygg. Det vil ikke løse rekrutteringsutfordringene eller etterslepet på lønn.

Det vil imidlertid imøtekomme det akutte behovet for sikkerhet og trygghet for de ansatte, en rettighet arbeidsmiljøloven slår fast at også lærere i barnehager og skoler har. Men ikke minst vil vaksinasjon av lærere være et viktig virkemiddel for å nå nasjonale myndigheters overordnede mål om at tiltaksbyrden for barn og unge skal være så lav som mulig, – og som FHI selv skriver vil vaksinasjon av lærere og annet pedagogisk personell kunne bidra til å holde skoler og barnehager åpne.

I en tid der mange blant annet er bekymret for det tapte læringsutbyttet til barn og elever, burde det være et lett valg å sikre elevene friske lærere! Prioritér lærere og andre ansatte i barnehage og skole i vaksinekøen, og gjør det nå.

«Vaksinasjon av lærere og annet pedagogisk personell vil kunne bidra til å holde skoler og barnehager åpne.»

Vaksinasjon av lærere vil være et viktig virkemiddel for å nå nasjonale myndigheters overordnede mål om at tiltaksbyrden for barn og unge skal være så lav som mulig, skriver 11 fylkesledere i Utdanningsforbundet.

FOTO YLVA TÖRNIGREN

Flere muligheter med Skolefrukt

Skolefrukt er en statlig finansiert ordning med pristilskudd **for å bidra til økt inntak av frukt og grønt blant barn og unge**. Det er flere muligheter.

1. Abonnementsordningen Skolefrukt

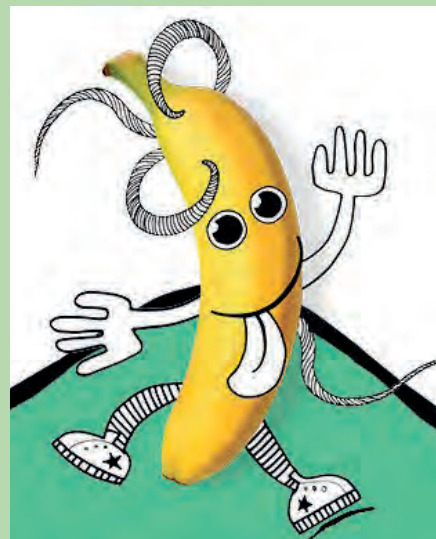
Foreldrene/foresatte bestiller abonnement for et semester eller et helt skoleår. Elevene får utdelt en frisk frukt eller grønnsak på skolen. Det kan være eple, pære, appelsin, banan, minigulrøtter, kiwi, nektarin eller klementin, avhengig av sesong.

Skoler som starter opp med foreldrebetalt Skolefrukt i august vil kunne få gratis Skolefrukt til alle elever på skolen to skoledager. Dagene kaller vi **skolefrukt-dagene** og vil i 2021 være **26 og 27. august**.

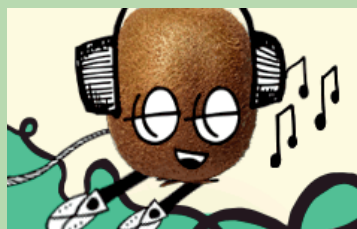
2. Gratis Skolefrukt til elevene - betalt av kommune/skole eller andre

Staten subsidierer ordningen med kr 1,50 per stk., slik at tilbudet koster kommunen kr 3,60 inkl mva. per frukt/grønt. Her legger skolene inn en fast bestilling som kan justeres i løpet av semesteret. Skolefrukt har hatt anbud og har avtale med leverandører om leveranser for skoleåret 2021/2022 som kommuner kan benytte seg av.

3. Skolefrukt på SFO

For skoler som ikke har vanlig Skolefrukt er det mulig med ordningen på SFO. Måltidene i SFO/AKS er viktig for helse og trivsel både på kort og lang sikt – frukt og grønt hører med.

4. Nytt pilotkonsept på Østlandet og i Vestland fylke

Fruktpause er et nytt konsept som skoler på Østlandet og i Vestland fylke kan være med på fra august 2021. Her er det mer valgfrihet for elevene ; de kan velge to faste frukter som eple og banan, samt gulrøtter i pose. I tillegg kan de velge fruktvariasjon to ganger i uka.

Ta gjerne kontakt med vårt kundesenter på **648 50 900** mellom kl. 09.00 og 16.00 eller send en e-post til **post@skolefrukt.no** ved spørsmål.

Er autister mennesker?

● Åsmund Borgen Gjerde

forsker i vitenskapshistorie ved Universitetet i Bergen

Mari Emilie Bertheussen

nestleder for Nevromangfold Norge og 2. kandidat til Stortinget fra Troms og Finnmark for Partiet Sentrum

Cecilie Gustavsen

skoleelev og styremedlem i Nevromangfold Norge

Priyanthi Borgen Gjerde

seniorforsker og spesialist i allmennmedisin

«Kanskje det er på tide med en ny behandlings-revolusjon? En som behandler autister som mennesker.»

Foreslått storsatsing bygger på diskreditert vitenskap.

I 2018 oppnevnte regjeringen Autisme- og Tourettes-utvalget. Dette utvalget fikk i mandat å undersøke situasjonen i Norge for autister og personer med Tourettes syndrom, samt foreslå tiltak for å forbedre deres levekår. Utvalget hadde ingen autistiske medlemmer. I februar 2020 la utvalget frem NOU 2020:1. Der foreslås det en massiv satsning på Early Intensive Behavioral Intervention (EIBI) for autistiske barn.

EIBI er en behavioristisk metode for autistiske barn i alderen to til seks år. Med 20–40 timer «intervensjon» hver uke blir EIBI nærmest en fulltidsjobb for barna. Denne metoden, basert på negativ og positiv forsterking, er allerede i dag praktisk talt det eneste pedagogiske tilbudet til autistiske barn i barnehagealder.

Intervensjonen består blant annet i at terapeuten håndleder det autistiske barnet til å leke på riktig måte og gir det små godteribiter som belønning når barnet selv utviser «ønsket atferd». Det er også vanlig at terapeuten tar barnets favorittkosedyr og bruker det som belønning.

Den globale nevromangfold-bevegelsen, som består av autister og andre med nevrologiske forskjeller (for eksempel ADHD og Tourettes), har lenge vært sterkt kritisk til EIBI. Den nystartede organisasjonen Nevromangfold Norge er en del av denne bevegelsen. Kritikken har i stor grad understreket de negative konsekvensene behavioristiske metoder får for de som utsettes for dem. Her vil vi imidlertid ha det påstått vitenskapelige grunnlaget for metoden i fokus.

EIBI bygger på B. F. Skinners tenkning, den såkalte radikalbehaviorismen. Radikalbehavioristene mener at man kan forstå mennesker ved å observere atferd og systematisere observasjonene av atferd til «data». De ser på dette som en naturvitenskap. Et grunntrekk ved behaviorismen er at indre tilstander som tanker og følelser ikke anses å kunne forklare atferd. Før Skinner betydde det at behavioristene ikke tillot indre tilstander vekt.

Skinners radikalbehaviorisme skilte seg fra tidligere behaviorisme ved at den også tok hensyn til indre tilstander. Den hevder imidlertid ikke

at disse indre tilstandene forklarer atferd, men snarere at de indre tilstandene også er en form for atferd som kan forklares naturvitenskapelig. Radikalbehaviorismen utgir seg altså for å være en naturvitenskap som kan forklare tanker og følelser som resultat av læring via ytre stimuli.

Fra 1960-tallet og frem til i dag har slike ideer vært regnet som diskreditert innen humaniora og samfunnsvitenskapene. Forskning med ambisjoner om å forklare menneskelige handlinger naturvitenskapelig, omtales innen disse fagene som positivisme.

1960- og 70-tallets positivismestrid endte med at positivismen ble regnet som diskreditert innen de fleste fag. De store debattene om poststrukturalisme og postmodernisme gjennom 1980- og 90-tallet var, med noen få unntak, debatter mellom anti-positivister.

Likevel har den anti-positivistiske konsensusen også vært truet. Truslene har i hovedsak kommet fra de som mener hjerneforskning kan forklare menneskelig atferd bedre enn humanisters og samfunnsviteters tolkninger. Denne ny-positivistiske utfordringen rokker imidlertid ikke ved det faktum at radikalbehaviorisme er allment diskreditert.

Ny-positivismen har det til felles med anti-positivistisk humaniora og samfunnsvitenskap at den overhodet ikke er forenlig med radikalbehaviorismens forståelse av indre tilstander som tillært atferd. Når det gjelder radikalbehaviorisme er ikke spørsmålet om man er «født sånn eller blitt sånn». Både forskere som mener man er født sånn og de som mener man er blitt sånn er enige om at radikalbehaviorisme er diskreditert tøv.

I lærerutdanningen lærer studentene om Skinner og radikalbehaviorismen i delen om pedagogikkens historie. De lærer at dette er utdatert læringsteori.

Fra andre relevante vitenskapers perspektiv er radikalbehaviorismen altså å anse som useriøs. Likevel tillater norsk utdannings- og helsepolitikk at radikalbehaviorisme legges til grunn for

UTDANNINGS
FORBUNDET

Foto: Adobe Stock

tilbudet til autister og andre barn som avviker fra det normale.

Hvordan er det mulig? Når radikalbehaviorismen er en vitenskapelig diskreditert tilnærming til forståelse av menneskelige handlinger, hvordan kan den da ligge til grunn for det pedagogiske tilbudet til autistiske og andre «unormale» barn?

Betyr ikke dette at utdannings- og helsepolitikken bygger på en skummel, underliggende antagelse? En antagelse om at disse barna ikke egentlig er mennesker?

Det var i alle fall dette EIBIs grunnlegger Ole Ivar Løvås mente. I et intervju med Psychology Today i 1974 uttrykte han det slik:

«**Du begynner så** å si fra bunnen av når du arbeider med et autistisk barn. Du har et menneske i fysisk forstand – de har hår, nese og munn – men de er ikke mennesker i psykologisk forstand. Du kan på en måte se på jobben med å hjelpe autistiske barn som å bygge en person. Du har råstøffe, men du må bygge personen.»

På 1970-tallet var Løvås også leder for et stort forskningsprosjekt, The Feminine Boy Project. Her ble det eksperimentert med å bruke radikalbehavioristisk atferdsterapi for å «normalisere» feminine gutters kjønnsuttrykk og seksuelle identitet. En student av og samarbeidspartner med Løvås, George Rekkers, ble senere en foregangsperson for utviklingen av såkalt «homoterapi».

Forskere som Melanie Yergeau og Margaret Gibson har påvist de grunnleggende likhetene mellom EIBI og «homoterapi». Målet for begge terapier er å tvinge avvikere inn i en trang og undertrykkende normalitet.

Norske EIBI-utøvere regner fortsatt Løvås som den store autoriteten på sitt fagfelt. Glenne regionale senter for autisme omtaler på sine nettsider en bok Løvås ga ut i 1981 som en «behandlings-revolusjon», som fortsatt ligger til grunn for deres arbeid med autistiske barn.

Kanskje det er på tide med en ny behandlings-revolusjon? En som behandler autister som mennesker og plasserer radikalbehaviorismen der den hører hjemme, på historiens skraphaug?

Som medlem i Utdanningsforbundet får du bladet Utdanning og ett valgfritt tidsskrift

Du kan velge mellom tidsskriftene:

Første steg (for barnehage), **Bedre Skole** eller **Yrke**.

Du kan også abonnere på fagbladet

Spesialpedagogikk til medlemspris. Bladene utgis både i papirutgave og som e-blad.

Du kan bestille og endre dine abonnement her (for medlemmer):

Min side: udf.no/min-side/mine-abonnement

Medlemsservice: medlem@udf.no / Tlf. 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

E-post: abonnement@utdanningsnytt.no

● Lærerutdanning

Lærerutdanningen er for teoritung og dårlig strukturert

Hver vår kommer søknadstallene til høyere utdanning. For andre år på rad er søkertallene til lærerutdanningen nokså nedslående og i strid med den ønskede utviklingen.

I debatten om søkere til lærerutdanningen spør sjelden noen oss i utdanningen til råds.

Et sentralt poeng i debatten er innholdet i utdanningen. Til tross for at vår fremtidige profesjon er høyst praktisk anlagt, bruker vi uforholdsmessig mye tid på å lese repetitiv, selvsagt og tidkrevende teori. På toppen av dette er den opplevde avstanden mellom teori og praksis svært stor. Å lese svart på hvitt at lærer-elev-relasjonen er viktig, er greit, men det er noe ganske annet å erfare og oppleve hvorfor det er viktig og hvordan vi skal skape gode relasjoner med elevene. Ingen mener at teori er uviktig, men vektingen av teori i forhold til praksis gjenspeiler ikke realiteten i klasserommet.

Flere studenter opplever også profesjons-emnene som urimelig tidkrevende og dårlig strukturerte. Det blir ikke tatt hensyn til at vi studenter har andre emner som også krever sin tid, oppmerksomhet og fordypning. Frustrasjonen rundt dårlig kommunikasjon fra emneansvarlige, frister på kort varsel og altfor mange plattformer å forholde seg til, gjør at arbeidet føles overveldende. Dessverre blir vi heller ikke hørt når vi forsøker å ta dette opp.

Vektingen av teori i forhold til praksis i lærerutdanningen gjenspeiler ikke realiteten i klasserommet, skriver Anine Norén.

ILLFOTO GERD ALTMANN, PIXABAY

Summa summarum: Vi føler at vi ikke strekker til, blir demotiverte og begynner å tvile på vår egnethet og valg av yrke. Ganske paradoksalt, siden det er dette vi blir undervist i å motvirke.

I fora for lærere i sosiale medier er den gjengående forklaringen på lave søkertall og fullføring at yrket har for lav lønn og for dårlig anseelse. Her har kanskje lærere en jobb å gjøre for å heve statusen for sitt yrke. Når de i media omtaler sin jobbhverdag så negativt, bidrar de selv til å senke anseelsen.

Lærere har en av de viktigste jobbene i samfunnet. Da er det et stort problem at lærerstudenter kjenner på avmakt og frustrasjon knyttet til innhold og struktur i utdanningen. Skal vi få flere til å fullføre utdanningen, trengs en real oppvask. Det hjelper også om lærere bærer sin yrkestittel med stolthet og trekker fram alle de flotte sidene ved samfunnets viktigste jobb.

Anine Norén | lektorstudent, Universitetet i Oslo

● Årsmøteresolusjon

Vi trenger ikke vurderingsplikt eller kartleggingsplikt for å heve kvaliteten i barnehagene

Barnehagesektoren har både i 2016 og i 2020 vært nødt til å si klart ifra at vi ikke trenger en lovpålagt vurderings- eller kartleggingsplikt på at vi gjør jobben vår.

Rammeplanen setter krav til at barnegruppas og enkeltbarnets allsidige utvikling skal vurderes, og at det skal dokumenteres når personalet finner det nødvendig ut fra en faglig vurdering.

Vi kan ikke heve kvaliteten på barnehagene eller kompetansen til personalet ved en pålagt

vurdering eller kartlegging av enkeltbarn i barnehagen. Fafo-rapporten «Tidsbruk i barnehage» (Haakestad et al, 2015) viser til at omtrent 50 prosent av styrerne allerede i 2015 mener at de har så mange administrative oppgaver at det går utover muligheten for å følge opp personalet. Vi trenger ikke da en lovpålagt plikt til enda mer rapportering, vurdering og kartlegging som fagfolk ikke vurderer som nødvendig.

Barnehagesektoren har et stadig høyere utdan-

ningsnivå, stadig høyere andel pedagoger og stadig økende kompetanse.

Vi har altså mye av grunnlaget for å heve kvaliteten og kompetansen i barnehagene, nå trenger vi bare nok ansatte til at vi skal få kunne realisert det!

Utdanningsforbundet Melhus

Har du noko på hjartet?

Meiningane dine er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på maks 8000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår. Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

● Etter pandemien

Det tapte – og de fortapte

Høyre skal ha skryt for å være opptatt av elevenes læring. Nå krever partiet en plan for hvordan elevene kan ta igjen det tapte, etter et år med pandemiskole. Flere politikere snakker om å «tette kunnskapshull». Spørsmålet er om ikke å «ta igjen det tapte»-retorikken er umusikalsk nå.

Den retorikken kan være negativ for elevers motivasjon og legge et utilbørlig press på lærere som er på bristepunktet. Det må ikke bli slik at elevene vender tilbake til skolen til høsten med en opplevelse av at de må ta igjen en masse ekstra og at pandemiens konsekvenser skal følge dem resten av læringsløpet. Vi har ingen dokumentasjon for at dette vil skje.

Nå er det snarere viktig for elever og lærere å senke skuldrene og komme sammen rundt interes-

sante fag og god undervisning.

«Ta igjen det tapte»-retorikken hviler på et lineært læringssyn der læring skjer helt forutsigbart, og kunnskap kommer via inntak av jevne porsjoner. Gjør man læring til avkryssing av en lang rekke kompetansemål, gir denne forståelsen mening. Men de fleste lærere vet at viktige læringsprosesser ikke er forutsigbare. Læring og erkjennelse skjer i rykk og napp og henger nært sammen med elevens personlige opplevelse og motivasjon.

Vi skal ikke signalisere til noen barn og unge at de er «de fortapte» som skal bære pandemien på skuldrene resten av livet. Når Høyre peker på leseundersøkelser som viser at 10.000 elever årlig avslutter grunnskolen uten å kunne lese, skrive og regne skikkelig, kan man spørre hva de mener med

«skikkelig». Slike tall kommer i kjølvannet av tester, prøver og kartlegginger som alltid har det til felles at noen skårer dårligst. Slik vil det fortsette å være.

Men vi må slutte å lage et bilde av disse elevene som noen som verken vil lykkes i arbeidslivet eller i samfunnet for øvrig. Vi må snarere fortelle disse elevene at vi har politisk vilje til å bidra til at alle kan finne sin plass i fellesskapet, også de ti prosentene som skårer dårligst på prøver og tester. Det er fryktelig vanskelig å få alle over gjennomsnittet.

Thom Bjørnar Jambak

sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet

Studier ved siden av jobb?

Ta deltidsstudier i KRLE / religion og etikk med oppstart høsten 2021.

Søk innen 15. juni!

Religioner og livssyn

KRLE1011 (15 stp)

Vil du få mer kunnskap om ulike religioner og livssyn i verden og i Norge?

Religioner og livssyn er et videreutdanningsemne på bachelornivå. Undervisning åtte lørdager på MF/zoom.

Erfaringsbasert master i KRLE / religion og etikk

90 stp over 3 år

Vil du utvikle deg som lærer og få ny kunnskap?

Studiet er tilrettelagt for lærere i full jobb. Undervisning seks lørdager i semesteret over to år. Tredje året skriver du masteroppgave under veiledning.

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

Les mer og søk opptak: mf.no/deltidsstudier-krle

● Årsmøteresolusjon

Nå er det nok!

Tall fra Samordna opptak viser en stor nedgang i antall søkere til lærerutdanninga. Dette bekymrer oss, og det bør i høyeste grad bekymre både KS og politikere også. Hva er grunnen til at læreryrket ikke er attraktivt nok for unge mennesker? Lønn er nok en medvirkende årsak. Dagens lærerlønninger står ikke i samsvar med ansvar og utdanning. Regjeringen og KS må ha en plan for å løse rekrutteringsutfordringen!

Vi har lagt bak oss et år hvor vi har hørt mye om dugnad, innsats og applaus. Lærere i skole og barnehage har stått på for å sikre et godt opplærings-tilbud til barnehagebarn og skoleelever, samtidig som de har prøvd å ivareta smittevernet så godt det lar seg gjøre i hverdagen. Det vi stusser over er at når det kommer til lønnsoppgjør stilner både applausen og viljen til å se på fakta.

NTB viser til lønnsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå fra 2015 til 2020 for lærere, sykepleiere og utvalgte yrkesgrupper innen industrien og finansnæringen. Statistikken sammenholdes med den årlige prisveksten. Dette gir oss et bilde av hvordan kjøpekraften i de ulike gruppene har endret seg.

Lærere og lektorer har kommet dårligst ut av de siste fem lønnsoppgjørene. Både i 2020, 2018 og 2016 fikk begge gruppene en reallønnsnedgang, der den prosentvise lønnsøkningen var mindre enn prisveksten. Ansatte i finansnæringen fikk derimot mer i lønningsposen i samtlige år bortsett fra 2016.

Disse tallene har vi i Utdanningsforbundet hatt i lengre tid, men har møtt en arbeidsgiver som ikke har vært villig til å forholde seg til fakta.

Tallene blir en del av bakteppet nå når forhandlingene mellom Unio og KS er i gang.

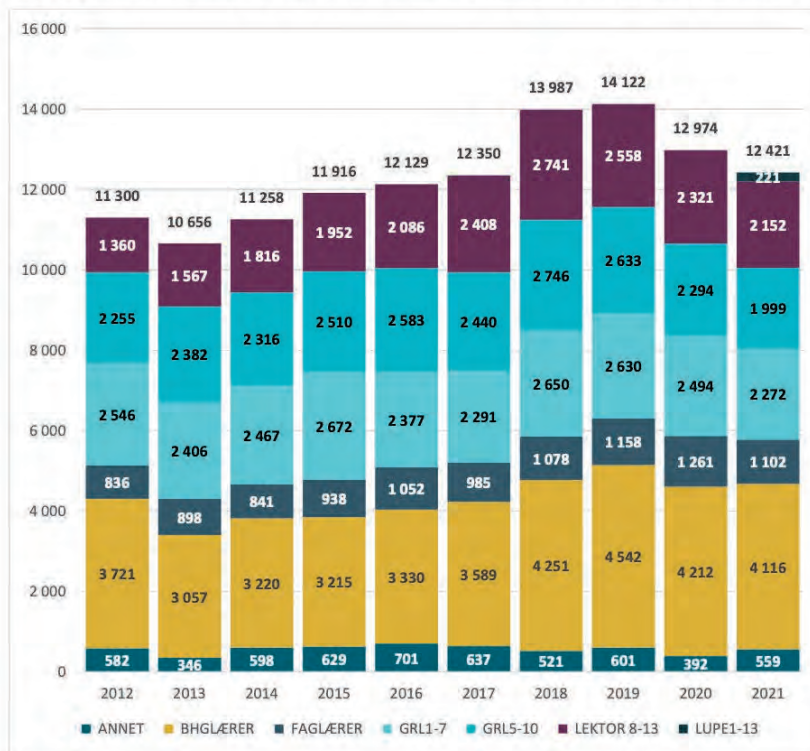
Det er selvsagt fint med gode ord og applaus, slik som har tilfalt både lærere og sykepleiere under pandemien. Men arbeidsgiver må forstå at denne anerkjennelsen også må vises på lønns-slippen. Dette mellomoppgjøret må sikre klar kjøpekraftforbedring, og resultatet i offentlig sektor må bli bedre enn frontfagsramma.

Ja, vi har vært med på en dugnad, men nå er den over. Vi forventer at 2021 skal bli det året der lærerne starter opphenting av tapt lønn, hvis ikke er vi redde for at flukten fra yrket skal øke, og at rekrutteringen blir enda mindre enn i dag.

Applaus betaler ikke regninger!

Utdanningsforbundet Melhus

Diagram 13: Førstevalgssøkere til lærerutdanningene fordelt på utdanningstyper de siste ti årene

Regjeringen og KS må ha en plan for å løse rekrutteringsutfordringen, skriver Utdanningsforbundet Melhus.

DIAGRAM FRA SAMORDNA-OPPTAK.NO, 2021-OPPTAKET.

● Politikk

Hvorfor faller læreryrket stereotypisk til

«Du er leder av Høyres Studenterforening i Bergen, og skal bli lærer? Er ikke bare økonomi- og jusstudenter medlemmer der?». Dette er spørsmål jeg stadig får høre. Som lektorstudent fatter og begriper jeg ikke hvorfor læreryrket stereotypisk må tilhøre venstresiden av politikken. Spesielt er det forunderlig etter åtte år med prioritert lærersatsing.

Hovedårsaken til mitt partivalg kom nettopp fra skolepolitikken. Mine to første år på videregående kan oppsummeres med 1) dårlig innsats og 2) lavt oppmøte. Selv om jeg i stor grad ønsket meg en utdanning, fantes det ikke motivasjon til å møte opp i timen. Jeg kan innrømme at jeg var irritert da tidligere kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen iverksatte fraværsgrensen. I dag takker og bukker jeg for at det ble stilt krav til meg.

Det er i slike øyeblikk man må huske at selv om man ikke liker et tiltak, betyr det ikke at tiltaket

nødvendigvis er dårlig.

Jeg begynte på lektorutdanningen fordi jeg ønsker å hjelpe og veilede fremtidens generasjoner. Læreryrket er et av samfunnets mest synlige yrker, noe som automatisk stiller krav til profesjonen. Det har derfor vært utrolig viktig å tilby videre- og etterutdanning for lærere. Dessverre finnes det lærere som ser på dette som en slags hån mot deres kompetanse.

Som lektorstudent lærer jeg om det å være en re-lærer. Det vil si at selv om man er dyktig på et felt, kan man alltid bli bedre. Jeg mener at læreryrket er et av de viktigste jobbene i samfunnet. Det er en selvfølge at lærere skal ha en trygg arbeidsplass, men man må huske at skolen er til for elevene. Det finnes imidlertid ikke en større glede enn å se elevene sine lykkes, særlig de elevene som har størst utfordringer. Det er nettopp derfor man ønsker å bli lærer.

Gledeleg at norsk teiknspråk blir ein del av ny tolkelov

Norsk teiknspråk er likeverdig med norsk tale-språk og skriftspråk nynorsk og bokmål, og blir no inkludert i ny tolkelov. At regjeringa snur og legg avgjerande vekt på den nye språklova i sitt framlegg til ny tolkelov, gjev oss klare forventningar til opplæringslova dei skal sende på høyring til sumaren.

Kunnskapsdepartementet la nyleg fram ein proposisjon om ny tolkelov for Stortinget. Frå å ha ynskt at teiknspråktolking ikkje skal vere ein del av denne lova, har dei no ombestemt seg. Som grunngeving er det lagt avgjerande vekt på føremålet med språklova som Stortinget nettopp har vedteke, og statusen teiknspråk har fått der.

Regjeringa fortener skryt for å leggje viktige nye føringar i språkpolitikken til grunn for ny politikkutvikling. Dette er i tråd med det vi i Noregs Mållag har forventa, når vi meiner den nye språklova må føre til eit taktskifte for norsk språkpolitikk. Det regjeringsoppnemnde utvalet som i ein NOU (Noregs offentlege utgreiingar, red.anm.) kom med framlegg til ny opplæringslov, hadde i for liten grad teke innover seg at opplæringspolitikk er språkpolitikk. Det er på opplæringsfeltet store

delar av den praktiske språkpolitikken blir utøvd. Den nye språklova og praksisen regjeringa har lagt seg på i ny tolkelov, gjev von om ein ny opplæringspolitikk som tek omsyn til nynorsken sin status og posisjon. Sårbare nynorskelevar fortener ei opplæringslov som sikrar dei ei betre lese- og skriveopplæring. Det er også Stortingets vilje. Det er vanskeleg å tolke det annleis.

Peder Lofnes Hauge | leiar i Noregs Mållag

Vi i Noregs Mållag gler oss over at norsk teiknspråk no blir inkludert i ny tolkelov, skriv Peder Lofnes Hauge.

FOTO SLADIC/ISTOCK

I venstresiden?

Ved å se rundt meg ser jeg fremtidens fasit: engasjerte og motiverte lærerstudenter. De ønsker tillit og anerkjennelse for jobben de gjør. Derfor bør unødvendig byråkrati og rapporteringskrav i skolen fjernes, slik at lærere kan konsentrere seg om det de mest ønsker: å lære bort sin kunnskap til elevene og samtidig bygge et bedre samarbeid med kollegaene sine.

Det er altså ingen god grunn til at læreryrket skal tilhøre den politiske venstresiden. Fremtidens lærere trenger, og ikke minst, fortjener nåtidens Høyre-politikk.

Tenk på det når du skal stemme i høst.

Johannes Banggren

lektorstudent ved Universitetet i Bergen
leder for Høyres Studenterforening i Bergen

Bestill annonser for 2021

Utgivelsesplan
annonsefrist/utgivelsesdato

8	2. juni/18. juni
9	4. august/20. august
10	25. august/10. september
11	15. september/1. oktober
12	6. oktober/22. oktober
13	27. oktober/12. november
14	17. november/3. desember

Visste du at
annonser hos
oss sees av
306.000 lesere?

Kontakt: Mona Jørgensrud i HS Media, mj@hsmedia.no

● Årsmøteresolusjon

At våre kolleger i andre kommuner jobber under utrygge forhold med stort press på seg, er ikke velferdssamfunnet verdig, skriver Utdanningsforbundet Værøy.

ILL.FOTO MAJA LJUNGBERG BJAALAND

Støtte til lærere i koronarammede kommuner

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Værøy sender sin varmeste omtanke og fulle støtte til lærere i barnehager og skoler, som jobber med koronasmitte tett innpå livet. Vi ser at dere gjør en utrolig jobb med å gi omsorg, opplæring, og ikke minst trygge barn og unge, midt i egen utrygghet. Det er for oss et uforståelig paradoks at myndighetene mener at lærere er så viktige for barn og unge, at de må holde skoler og barnehager åpne, uten smittevernustyr og vaksine, samtidig som mange andre yrkesgrupper og ledere stenger seg inne på hjemmekontor. Det kan si noe om hvem som egentlig innehar kritiske samfunnsfunksjoner. Vi er også kjent med at mange har hatt stor ekstra belastning i form av mye ekstraarbeid knyttet til koronatiltak, uten å få lønn for merarbeid eller overtid.

I vårt lokallag har ingen hittil blitt rammet av pandemien, og vi har heller ikke hatt tilfeller av utbrudd i lokalsamfunnet. Vi innser hvor heldige vi har vært, men samtidig er det smertefullt å registrere at våre kolleger i andre kommuner jobber under utrygge forhold med stort press på seg. Dette er ikke velferdssamfunnet verdig!

Årsmøtet i Utdanningsforbundet Værøy ønsker å uttrykke sin omtanke og støtte.

Vi står sammen med de andre lokallagene i kampen om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, verdige arbeidsforhold og en verdig lønn.

Utdanningsforbundet Værøy

Rett på sak

● Spesialpedagogikk

«De sårbare barna» kan ikke vente, de må ha hjelp og støtte i dag!

● Ingun Bråten Thoresen

pensjonert spesialpedagog og medlem av sentralt pensjonistråd i Utdanningsforbundet

FOTO PRIVAT

Det bekymrer meg at mange mister sitt spesialpedagogiske tilbud under pandemien, da lærere settes til andre oppgaver.

«De sårbare barna» har blitt et uttrykk vi stadig leser og hører om i media. Dette er en sammensatt gruppe av barn og unge som trenger ulike former for støtte og hjelp i barnehagen, skolen eller utenfor disse institusjonene. Mange av dem har rettigheter til spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, spesialundervisning i skolen og får sin opplæring etter en individuell opplæringsplan (IOP). Barn og unge med de største hjelpebehov har også en individuell plan (IP) som koordinerer de langsiktige behovene til den enkelte, for eksempel opplæring (IOP), helse, bolig og fritid.

Mange uttrykker bekymring for barn og unge under koronapandemien. Det er det tydelig god grunn til! Stadig uttrykker innlegg fra politikere, barneombud, politi og pedagoger en særlig bekymring for at barn og unge ikke får den hjelp og støtte de har krav på og bruk for i sin videre utvikling.

Min bekymring for alle med spesielle behov er at mange mister sitt spesialpedagogiske

tilbud under pandemien, da lærere blir satt til andre oppgaver. Dessverre er dette ikke noe nytt. Mange barn og unge får også sitt spesialpedagogiske tilbud gitt av ufaglærte og assistenter. Dette er et svik mot barn og unge som trenger en kvalifisert lærer!

Alle barn og unge har rett til og skal ha en kvalifisert lærer, hvis ikke annet er bestemt i samråd med pedagogisk-psykologisk tjeneste. Dette er et viktig tema i det videre strategiske arbeidet til Utdanningsforbundet!

Derfor mener jeg at med så stort søkelys på «de sårbare barna» under denne pandemien, må vi ikke glemme dem når pandemien er over! Vi må fortsette å ha trykk på hvilken opplæring som blir gitt, og på at det skal være et «godt lag» rundt barn og unge, slik at alle kan få mulighet til å utvikle sine evner og anlegg!

For å si det med ordene til Gabriela Mistral, nobelprisvinner i litteratur 1945:

«Mye av det vi trenger kan vente. Det kan ikke barnet. Akkurat nå er den tid da dets benbygning blir formet, dets blod blir dannet, og dets sanser utvikler seg. Til det kan vi ikke si 'I morgen'. Barnet heter 'I dag'».

Få 30 %

på digitale læremidler og grunnbøker
i norsk, matematikk og engelsk*

Les mer på undervisning.aschehoug.no

*Gjelder kjøp av lisens til alle elever på skolen

Med læreren. For eleven.
Aunivers.no

Den gløynde sentraliseringa

Rasering av bygdeskulen

● **Karl Jan Solstad**
dr. philos.
og seniorforskar ved
Nordlandsforskning

FOTO NORDLANDSFORSKNING

Dei siste 25 åra har godt over tusen grender, bygdelag eller lokalsamfunn mista ein viktig arbeidsplass, eit viktig møtepunkt og ein viktig lærestad.

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

Noreg er eit langstrakt og oppdelt land med folk mest overalt, og gode tenester av alle slag vil vi alle ha. For å få dette til, og på same tid gje skattelette, har regjeringa mellom anna gjennomført omfattande sentralisering av politi, rettsvesen, kommunal forvaltning og utdanning. Intensjonen har vore å sikre gode, «robuste» tenesteytande einingar. Senterpartiet, det partiet som har vore mest kritisk til denne politikken, har fossa fram på meningsmålingane. I Nord-Noreg er partiet størst! Eg vil her ta for meg ein sentraliseringsprosess som var godt i gang allereie før Solberg-regjeringane slapp til: nedlegging av grunnskular.

Skiftande syn på skulesentralisering

I perioden fram mot innføring av niårig grunnskule på 1950-60-talet var det viktig å gjere barneskulen god nok som grunnlag for den nye ungdomsskulen. Større skuleeiningar var sett på som nødvendige. I perioden 1950-1970 blei talet på folkeskular i norske landkommunar halvert. Men mot slutten av 1950-talet og utetter kom det norsk og internasjonal forskning som viste at elevane ved små, fådelte skular fagleg sett var fullt på høgd med elevane i skular med aldersreine klassar. Uheldige sider ved skuleskyssen som redusert fysisk og psykisk velvære, nedsett kondisjon, tap av fritid med vidare, blei òg dokumenterte. Nasjonal politikk blei lagt om slik at på 1970-80-talet fekk små barneskular leve, og mange blei styrkte ved å få knytt til seg eit ungdomsskulesteg. Kombinerte barne- og ungdomsskular blei vanleg. Eit enno relativt fattig Noreg la ikkje ned skular av økonomiske grunnar!

Nytt inntektssystem – ein katastrofe for bygdeskulen

Frå 1986 fekk vi eit nytt inntektssystem for kommunane med ei årleg «alt-i-ein-sekk»-overføring

frå staten basert på objektive kriterium som geografi, demografi og økonomi. Kommunal drift av grunnskulen var ikkje lenger basert på øyremerkte midlar frå staten. Etter få år med det nye systemet fekk vi ein markert auke i nedlegging av skular over heile landet.

I første omgang var det mest små skular, med heller kort avstand til «ny» skule, som blei lagde ned, men etter kvart leid større og større skular og med lengre avstandar same lagnaden. På eit par tiår har vi fått ein vesentleg meir sentralisert grunnskulestruktur som ikkje er skulefagleg grunngeven, og heller ikkje basert på nasjonale politiske vedtak. Desse endringane, som òg skjer i ei rad andre land, er i all hovudsak tvinga fram av styringsstrukturelle endringar i tråd med internasjonale straumdrag som nyliberalisme, globalisering og målstyring.

I perioden 1995-2020 har det årleg på landsbasis blitt lagt ned om lag femti skular. Som rikt land legg vi i Noreg ned skular en masse – av økonomiske grunnar. Resultatet er at godt over tusen grender, bygdelag eller lokalsamfunn har mista ein viktig arbeidsplass, eit viktig møtepunkt og ein viktig lærestad. Kontakten mellom foreldre og skule er blitt vesentleg svekt. Alle elevane frå nedlagde skular må ha skuleskyss, ofte lang, noko enkelte har direkte fysiske plager av og alle har tap av tid og naturleg mosjon.

Det er òg indikasjonar på at skulesentraliseringa i seg sjølv på sikt beint fram er med på avfolkinga av mange bygdesamfunn. For mange er det nok slik ein far frå ein nedleggingstruga skule i Lofoten sa det: «... då vi gifta oss og fekk ungar, flytta vi ut av byen, Tromsø, og kom hit [til heimlassen]. Utan skule hadde vi ikkje kome.»

PISA-driven skulesentralisering?

Læreplanane for grunnskulen i 1987 og 1997 (L 97) la vekt på omfattande bruk av lokalt lærestoff og at skulane skulle vere aktive i sine lokalsamfunn. Snau nok var L 97 tatt i bruk, før arbeidet med atter nye læreplanar for grunnskulen var i gang. Hastverket må tilskrivas «PISA-sjokket», nemlig at norske elevar på dei første PISA-prøvene (lesing, matematikk og naturfag) i OECD-regi år 2000, kom berre sånn middels godt ut.

Alt i 2006 kom resultatet med den programmatisk tittelen Kunnskapsløftet (LK 06). I ei tid >

«I perioden 1995-2020 har det årleg på landsbasis blitt lagt ned om lag femti skular.»

med tru på konkurranse som rota til alt godt kom PISA-målingane, og andre «objektive» målingar, godt med. Her låg det til rette for konkurranse mellom nasjonar, fylke, kommunar, skular og lærarar. Når skulekvalitet blir målt med nasjonale og internasjonale prøver, torer ikkje kommunal skuleleiing, rektorar og den enkelte lærar å engasjere seg sterkt i lokalsamfunnet og bruke tid på lokalt lærestoff, om så slikt sjølvsagt kunne vere framifrå eigna for å fremje den «djuplæringa» som LK 20 så fint ber om.

No gjekk det smått med det «løftet» for Noreg på internasjonale ligatabellar som politikarane venta seg av LK 06. Eit nytt løft måtte til – Lærarløftet. Vi har over dei siste ti åra sett ei rad tiltak for å sikre at lærarar på alle nivå i grunnskulen skal ha solide kunnskapar i dei «viktige» faga norsk, matematikk, naturfag og engelsk.

I 2010 blei det slutt med den fireårige allmennlærerutdanninga (ALU) som gav lærarane undervisningskompetanse for heile grunnskulen i sju fag. Den nye grunnskulelærerutdanninga (GLU) blei todelt, éi utdanning for 1.-7. klasse med kompetanse i tre eller fire fag, og éi for 5.-10. klasse og berre to eller tre fag. Så, i 2017, blei opptakskravet til lærarstudiet skjerpa ved at søkjarar måtte ha minst 3 i norsk og 4 i matematikk frå vidaregåande for å kome inn på lærarutdanning. Kravet om 4 i matematikk er direkte urimeleg, men kanskje er det formaldanningsteorien, forkasta på 1800-talet, som har fått sin renessanse. At GLU frå 2017 er blitt eit femårig masterstudium, er vel òg meint å skulle løfte norske lærarar endå meir.

Desse ulike aspekta ved Lærarløftet har fleire uheldige sider som direkte eller indirekte verkar sentraliserande på grunnskulen. Med formell undervisningskompetanse berre i nokre få fag er det vanskeleg for lærarar å få full jobb ved små skular, og for dei små skulane å skaffe formelt kvalifiserte lærarar over heile fagbreidda. Lærarar med masterkompetanse gjer lønnskostnadene endå høgare, noko som rammar skular med få

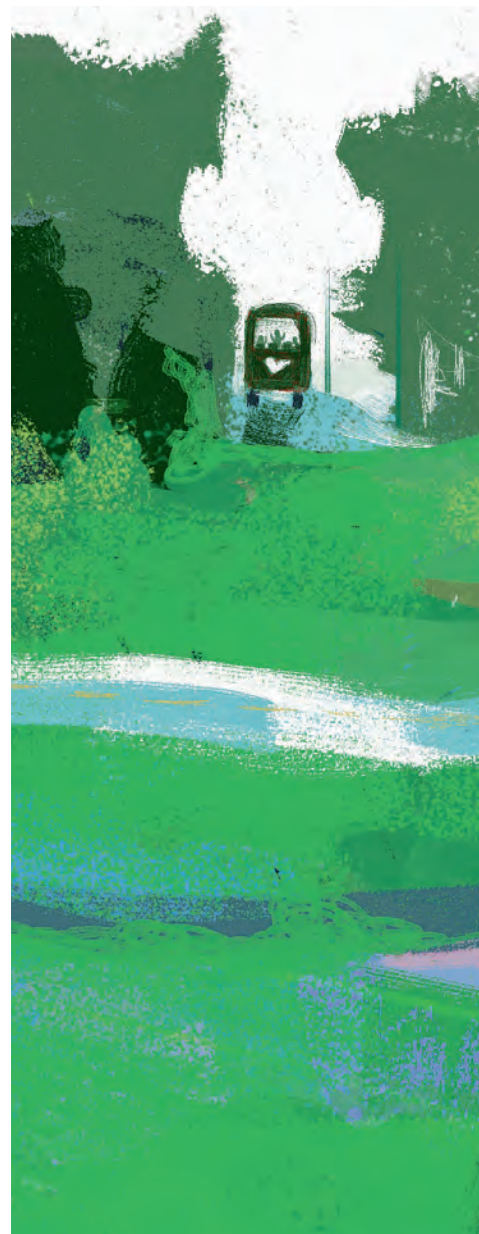
elevlar per lærar særleg sterkt. Kort sakt, dei små skulane blir relativt sett endå dyrare og vesentleg meir krevjande å sikre god lærardekking.

Bergingsvonn for distriktsskulane?

No blir nok i mange tilfelle rådmenn og politikarar si uro for kvaliteten på skuletilbodet bruka strategisk fordi det overfor opinionen tar seg betre ut å arbeide for ein god skule enn for ein billeg skule. Men dei endringane i lærarutdanninga som eg har peika på, gjer det både lettare å argumentere for at små skular er vanskeleg å drive forsvarleg, og for at per-elev-kostnader ved små skular blir «urimeleg» store.

Kan noko gjerast politisk for å stoppe eller helst snu utviklinga? Med omsyn til økonomi kan det sjå mørkt ut. Så lenge det er lovleg og det løner seg (bedriftsøkonomisk og på kort sikt) for kommunane å leggje ned skular, vil det òg bli gjort. Om raseringa av skular på bygdene skal kunne stoppast, må det gjerast noko med finansieringsordninga. Ønsker vi at folk skal bu i distrikta, må politikarane nasjonalt finne løysingar på korleis kommunane skal forplikast til, og bli gjort i stand til, å halde oppe skuletilbodet utover heile landet.

Når det gjeld kvaliteten på skuletilbodet, er det for det første viktig at ikkje udokumenterte «sanningar» om dårlege læringsvilkår i mindre skulemiljø får feste seg. Det er lett å sjå at små skuleeiningar kan ha sine utfordringar, men det er like viktig å få fram dei reint faglege aktiva desse skulane har som deira verdi for elevane si fysiske helse og velvære og for trivelege og berekraftige bygdesamfunn. I tillegg må utdanningspolitikarar og utdanningsinstitusjonar ikkje la seg skremme av ulike testregime til krampaktige endringar i profesjonsutdanninga for lærarar slik at fagfordjupinga går langt utover det som er nødvendig for det nivået det skal undervisast på i barne- og ungdomsskule. Det er så avgjort eit paradoks at di lenger lærarutdanninga er blitt, di trongare synest ho òg å bli.

«Lærarar med masterkompetanse gjer lønnskostnadene endå høgare, noko som rammar skular med få elevlar per lærar særleg sterkt.»

Minneord

● Heidi Vognild

Det var med sorg vi fekk budskapet om at Heidi Vognild hadde gått bort 16. mars 2021, nær 45 år gammal.

Heidi vaks opp på Nystuen på Vognill i Oppdal med mor, far og to brør.

Ho utdanna seg ved Norges Landbrukshøgskole på Ås og vart cand. scient i biologi i 2000. Ho hadde ein stor interesse for natur, spesielt fuglar, hovudoppgåva hennar handla om perleugla. Etter fem år på Ås begynte ho på NTNU i Trondheim, der ho tok praktisk-pedagogisk utdanning for å få brukt utdanninga si i distriktet vårt.

Kjærleiken tok Heidi til Lesjaverk, der ho sette bu med Torgeir i 2001. Ho fekk jobb på Lesjaskog skule og arbeidde i skulane i Lesja i 17 år. I 2018 fekk ho draumejobben, blant svært mange søkjarar, som naturretteliar på Norsk Villreinsenter på Hjerkin i 2018.

Som lærar var Heidi fagleg flink og ein god pedagog. Kunnskapen sin formidla ho på engasjerande og inspirerande måte, og som klasseleiar stilte ho tydelege krav, gav rom for humor og fekk gode relasjonar til elevane. Ho var lita av vekst, så både ho sjølv, vaksne og elevar hadde litt glede av at ho kunne bli tatt for å vere ein av elevane når klasser var på utflukter. Heidi var realistisk og forstod at ho på ein liten skule ville få fag som var utanom det ho hadde studert. Allsidig og grundig som ho var, gjekk ho 100 prosent inn for KRLE, kunst og handverk, musikk og tysk.

Skulen fekk nytte godt av at naturfaget var hennar store interesse. Kunne ho få til ei praktisk tilnærming, gjorde ho grundige førebuingar til det. Om våren, for 10.-klassingar, vart det dissekering av lam. For småskulen var det fuglekassene som stod i sentrum: Nokre måtte reparerast og oppgradert, og siste skuledag samla ho heile skulen for å vise korleis det stod til med alle fuglane og ungane

deira i kassene våre mellom skulen og Lesjaskogsvatnet. Tidleg i mars starta ho med innhenting av vårteikn, og ved det fekk ho vekt interessa for årstidene og brukt informasjonen til å syne elevane statistikk i det praktiske liv.

Etter kvart vart ho rådgjevar ved skulen vår. Også det arbeidet ville ho gjere på best måte, så med hennar arbeidskapasitet og gjennomføringsevne vart rådgjevarutdanning sjølv sagt, attåt lærarjobben. Da arbeidslivs faget vart ein del av valfaga i ungdomsskulen, vart det hennar ansvar som rådgjevar. For ho var det naturleg at faget skulle bli skikkeleg erfaring med arbeidslivet, og mange bedrifter i lokalsamfunnet har hatt og har elevar frå oss i arbeidstrening ein dag i veka. Den aller første telefonen fekk dei frå Heidi.

Som person var Heidi gjennomført og det ein kan kalle heil ved. Ho likte ikkje å gjere ting halvvegs, alt ho gjorde, gjekk ho inn i med heile seg. Ho hadde stort konkurranseinstinkt, så når kollegiet hadde quiz, beat for beat eller hadde sommaravslutning på fotballgolven, var ho brennande engasjert med eit stort ønske om å vinne. Sjølv om ho var ein teoretikar, var ho også praktisk anlagt. Ho tok gjerne i eit tak i arbeidet på garden, om det var gjerding eller å hente inn kyr på rømmen. Da hesten skulle følle, var Heidi jordmor, vant med lamming som ho var frå oppveksten.

Heidi tok gjerne på seg ulike verv i lokalmiljøet, anten det var i Lesjaskog idrettslag, Lesjaverk grendeutvalg, som lagleiar på Norway Cup eller

FOTO REBECCA NEDREGOTTEN STRAND, NORSK VILLREINSENTER

som organisator for Lesja barnekor sine utlandsturar. Ho var politisk aktiv, og var med i kommunestyret 2003-2007 og varaordførar i 2007-2011. Ho har også vore styremedlem i Utdanningsforbundet og klubbleiar ved skulen. Heidi var fødd med kreft, og ho hadde realistiske tankar om kva det kunne bety. Ho såg på kvart år og kvar oppleving som ei gåve, så da kreften kom tilbake i 2018, ville ho leve så normalt som råd og prioritere gode opplevingar med barna og ekte mannen, samt å drifte jobben som ho var så engasjert i. Heidi var svært open om sjukdommen sin, og det gjorde det lettare for alle rundt ho. Men ved årsskiftet 2020-21 vart ho dårlegare, og tidleg i mars fekk ho og familien beskjed om at det ikkje var meir helsevesenet kunne gjere for ho. Ho fekk døy heime med sine kjære rundt seg. Vi minnast Heidi med glede og djup respekt.

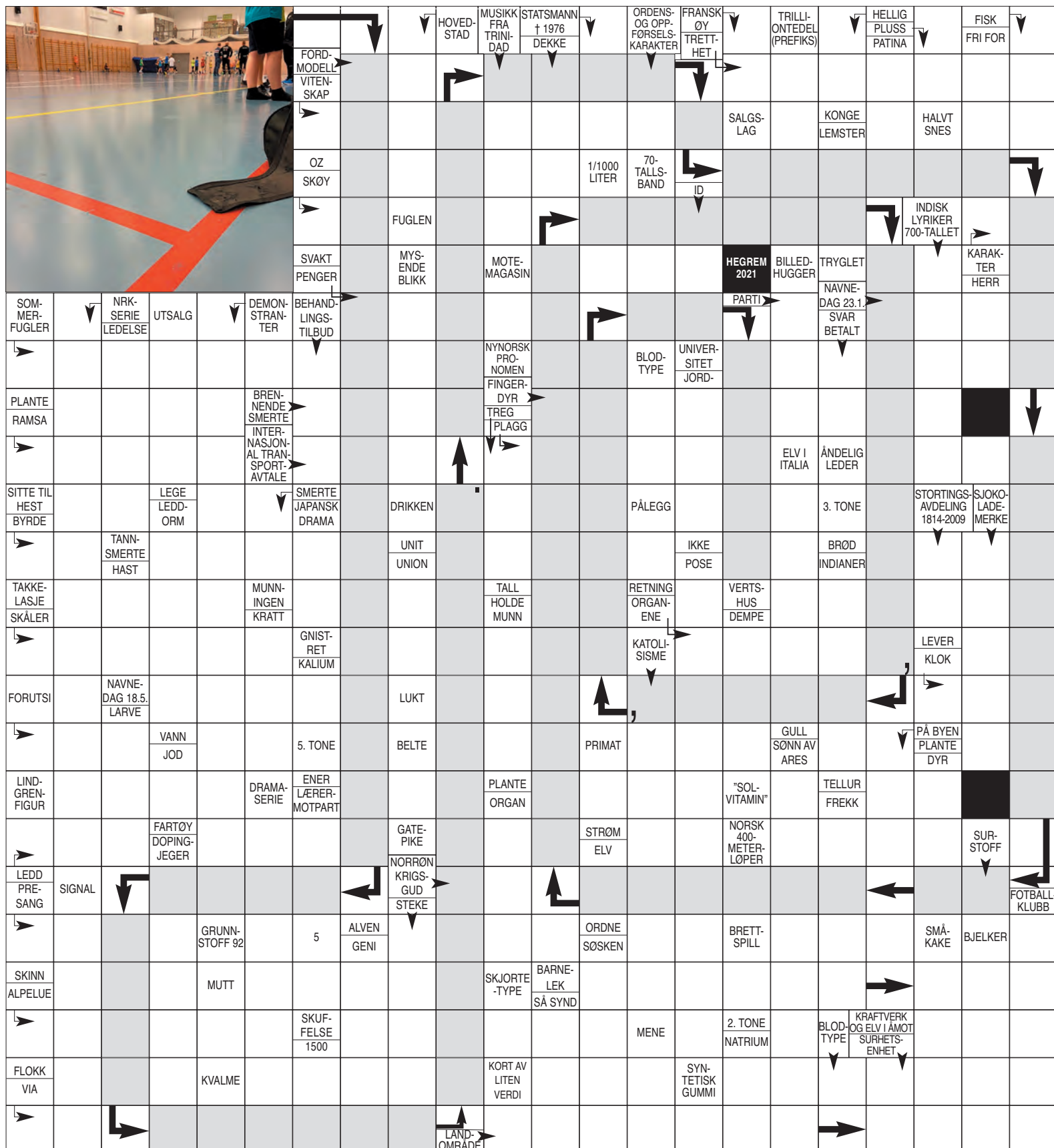
Helsing personalet ved Lesjaskog skule

kryssord

Innsending

Løsningssetningen med navn og adresse sendes
Utdanning i e-post innen 8. juni:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjekk.

FOTO PAAL SVENDSEN

Rut Severinsen | juridisk rådgiver i Utdanningsforbundet

FOTO BJØRN INGE KARLSEN

Ytelser ved uførhet

Å få varig nedsatt arbeidsevne er en stor livsomstilling. Det er mye som endres, også økonomisk.

Regelverket rundt uføre er omfattende. En oversikt over viktige bestemmelser er å finne i folketrygdlovens kapittel 12. I det følgende ser jeg litt nærmere på hvordan stønaden beregnes. Jeg tar her primært for meg lovens hovedregler, så det kan være unntak i den enkelte sak. Dersom du har spørsmål som gjelder deg, råder jeg deg til å kontakte ditt lokale Nav-kontor eller din tillitsvalgt.

Litt om prosessen fram til en uføreytelse

Uføretrygd er en ytelse som er ment å dekke tilfeller der man har fått varig nedsatt inntektsevne, se folketrygdloven paragraf 12-1. Normalt sett må man derfor gjennom en lang prosess før det er tilstrekkelig avklart om det er grunnlag for en uføreytelse. For de fleste innebærer dette først ett år på sykepenger. Sykepenger er en ytelse som tilsvarer den lønnen man ville fått tatt dersom man var i fullt arbeid. Dersom man fremdeles er syk når man nærmer seg maksimal sykepengeperiode, kan man søke om arbeidsavklaringspenger (AAP). Tiden på AAP skal brukes til ytterligere utredninger og behandling, og til å utforske ytterligere tilpasninger av arbeidsoppgaver og/eller behovet for ny arbeidsplass. Hovedregelen er at man har AAP i maks tre år. En uførestønad utgjør 66 prosent av ordinær inntekt.

Delvis ufør

Mange opplever at man kun får sin inntektsevne redusert delvis. For eksempel at man kan jobbe og få lønn for 80 prosent, men er ufør 20 prosent. Her er det viktig å merke seg at utgangspunktet for å få en uførestønad er at inntekten er redusert med halvparten. I slike tilfeller vil man ofte kunne få en ytelse fra forsikringsselskap som Kommunal Landspensjonskasse (KLP) eller Statens pensjonskasse (SPK) som vil dekke opp for noe av de tapte inntektene.

Hvordan beregnes uførestønaden

Overordnet beregnes en uførestønad fra medlemmets inntekt, og man får en ytelse som skal tilsvare 66 prosent av sin ordinære inntekt. Hovedregelen er at det er inntekten man hadde da inntektsevnen ble redusert med minst halvparten som er utgangspunktet for beregningen, se ftrl. paragraf 12-8 jf. 12-7.

Dersom man først har hatt en mindre uføregrad som ikke har gitt rett til ytelser fra Nav, og denne senere øker, kan det bli utfordringer knyttet til beregningen av uførepensjonen fra Nav. Medlemmet kan få en lavere uførepensjon enn hva de hadde sett for seg.

Det er egne unntaksregler i ftrl. paragraf 12-8 jf. 12-10 for dem som har en økende uføregrad som skal fange opp disse problemene. Samtidig er dette regelverket både skjønsmessig og detaljert. Det gjør at vi også dessverre ser saker hvor medlemmer faller uheldig ut i slike beregninger.

Dersom du får et vedtak

En uføreytelse er en langvarig ytelse. Hvordan denne beregnes, er derfor utrolig viktig. Dersom man får et vedtak fra Nav, er det utrolig viktig å se nøye på om det ser ut som stønaden er beregnet riktig. Hvis du ikke er sikker, kontakt gjerne Nav og be dem forklare det for deg. Ved behov ta kontakt med tillitsvalgt.

Fristen for å klage i slike saker er vanligvis seks uker. Dersom fristen har gått ut, er det dessverre lite vi kan gjøre. Derfor er det viktig å være tidlig ute!

«Fristen for å klage i slike saker er vanligvis seks uker.»

Fra forbundet

● **Utdanningsforbundet**

Terje Skyvulstad | nestleder

FOTO STIG WESTON

Rekrutteringsbehov i barnehage og skole

Den 15. mars i år publiserte Kunnskapsdepartementet følgende gladmelding: Kan bli overskudd av lærere fram mot 2040. Pressemeldingen informerte om resultatene av framskrivningen til Statistisk sentralbyrå (SSB) av lærerbehovet i barnehage, grunnskole, videregående opplæring og høyere utdanning, også kalt LÆRERMOD.

Men pressemeldingen nevner ikke premissene for SSBs framskrivning. Det viktigste av disse er at framskrivningen kun tar hensyn til endringer i antallet barn, elever og studenter, og endringer i beregnet antall lærere som blir ferdig utdannet. Alle andre størrelser holdes konstant. Det tas med andre ord ikke hensyn til at det er 20.000 i lærerstillinger i grunnskolen, og 7500 i videregående skole som mangler lærerutdanning. Så når rapporten sier det kan bli overskudd av lærere i 2040, er det under forutsetning av at det er like mange som underviser uten lærerutdanning som i dag.

Det er lovbestemt hvilke kvalifikasjoner lærere i barnehage, grunnskole og videregående opplæring skal ha. Derfor er det meningsløst at en modell som forsøker å si noe om i hvilken grad utviklingen fører til over- eller underskudd av lærere i fremtiden, ikke legger til grunn at de som er tilsatt i lærerstilling uten lærerutdanning skal erstattes av ansatte med lærerutdanning. Verre er det at politiske myndigheter prøver å slå politisk mynt på rapporten ved å framstille resultatene av framskrivningen som noe annet enn det det er.

Og når forskningsministeren i tillegg påstår at det er sammenheng mellom den «positive utviklingen» og kravet om karakteren 4 i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen, da nærmer det seg en skandale. Det er fristende å spørre om hva slags forskning som ligger til grunn for påstanden.

Under skjønnmalingen er dette realitetene: 15 prosent av undervisningsårsverkene i grunnskolen og 21 prosent i

videregående skole gjennomføres av ansatte uten godkjent lærerutdanning. I grunnskolen betyr dette at over 6 millioner undervisningstimer utføres av ansatte uten godkjent lærerutdanning. I tillegg mangler 500 lærerårsverk før kommunene oppfyller *minstenormen* for lærertetthet. Og på toppen av det, blir mange lærere med utdanningen i orden, satt til å undervise i fag de ikke har kompetanse til å undervise i. I barnehagen er situasjonen at det mangler 2500 lærerårsverk for å oppfylle barnehagelærernormen, samtidig som et flertall av de politiske partiene ønsker å heve denne normen. Det vil utløse et behov for enda flere lærere.

Rekrutteringssituasjonen er med andre ord helt forskjellig fra slik ministrene i Kunnskapsdepartementet prøver å framstille den. Det er et veldig stort behov for å rekruttere flere med godkjent lærerutdanning både til barnehage og skole. Spørsmålet er mer, hva må til for at det skal kunne skje. Vi vet at det utdannes nok lærere til å dekke behovet over tid. Hovedproblemet er at man ikke klarer å rekruttere mange nok av disse til lærerstillinger. Det er det etter vårt syn to hovedårsaker til.

For det første, kompetansereglene må skjerpes og gi alle elever rett til undervisning av ansatte med godkjent lærerutdanning. For det andre, nært knyttet til det første, lønns- og arbeidsvilkårene for lærere er for dårlige. For de fleste lærergruppene er lønnsnivået under eller rundt 80 prosent av lønnsnivået til andre med tilsvarende høyere utdanning i samfunnet. I tillegg er mange andre rammevilkår som er viktige for å lykkes i jobben som lærer, for dårlige.

Tross dette, elsker de fleste lærere jobben sin fordi den er så meningsfylt og fordi det gir inspirasjon og glede å være veiledere for den oppvoksende slekt. Men denne læreridealismen gir oss altså ikke nok lærere i barnehage og skole. Til det trengs sterkere politisk vilje og mot til å ta beslutninger som kan monne.

«Rekrutteringssituasjonen er med andre ord helt forskjellig fra slik ministrene i Kunnskapsdepartementet prøver å framstille den.»

For få barnehagelærere tar videreutdanning

Tall fra Utdanningsdirektoratet viser en liten nedgang i godkjente søknader for barnehagelærere som ønsker videreutdanning.
– Store svakheter ved ordningen, mener Utdanningsforbundet.

Det legges ikke tilstrekkelig til rette for at barnehagelærere kan ta videreutdanning, sier nestleder Hege Valås i Utdanningsforbundet:

- Vi ønsker samme ordning i barnehagen som det er i skolen når det gjelder støtte til videreutdanning for barnehagelærere.

I barnehagen er det ingen vikarordning, men eier kan få inntil 70.000 kroner i tilretteleggingsmidler. Dette kan blant annet benyttes til frikjøp.

Lærere i skole kan velge vikarordning med 37,5 prosent til å studere eller stipendordning hvor stipendet på 110.000 kroner i sin helhet kan brukes på frikjøp til studiedager. Utgifter til reise og opphold på samlinger, bøker, semesteravgift og annet betales av arbeidsgiver.

- Å ta videreutdanning for en barnehagelærer blir i stor grad en utgift for den enkelte selv, sier Valås.

Hun mener det er vanskelig å se gode grunner til at det skal være så store forskjeller i tilrettelegging for og tilbud om videreutdanning for de ulike lærergruppene.

- For å løfte kvaliteten i det pedagogiske arbeidet i barnehagen er det viktig at det legges godt til rette for profesjonsfaglig videreutvikling gjennom hele yrkeskarrieren, sier hun.

For få plasser på flere studier

Mangel på antall plasser til flere av studiene er en annen utfordring.

- Det er for få barnehagelærere som får tilbud om videreutdanning i det hele tatt. Men det er spesielt for få plasser for studiene veiledning, språkutvikling og spesialpedagogikk. Der er antall

Utdanningsforbundet ønsker likere ordninger for videreutdanning for barnehagelærere som det er for lærere i skolen.

FOTO TOM-EGIL JENSEN

søkere langt høyere enn antall plasser, sier nestleder Valås.

I tillegg avgjøres opptaket ved loddtrekning, noe som kan slå svært uheldig ut for noen kommuner.

Utdanningsforbundet har for eksempel fått tilbakemelding fra en relativt stor kommune om at den hadde elleve barnehagelærere som søkte videreutdanning i fjor, men bare én fikk tilbud. De ti som ikke fikk tilbud om studieplass hadde alle søkt på et studietilbud med stor oversøking og nådde ikke opp i lotteriet.

- Det er et paradoks at det er så sterk politisk oppmerksomhet om tidlig innsats når halvparten av barnehagelærerne som ønsker å øke sin kompetanse innenfor dette feltet avvises, sier Valås.

Det er et uttalt mål at barnehagelærere som veileder studenter og nyutdannede skal være kvalifiserte. Alt for mange veiledere mangler i dag formell kompetanse. Det er derfor problematisk at mange av barnehagelærerne som ønsker å øke sin kompetanse innen veiledning avvises.

Utdanningsforbundet har også fått tilbakemeldinger om at ordningen med videreutdanning for

barnehagelærere er for dårlig kjent i kommunene. Antall barnehagelærere som får tilbud om videreutdanning neste år, utgjør bare 2,9 prosent av landets barnehagelærere. Det tallet er altfor lavt.

Videreutdanning for barnehagelærere:

- Totalt var det i år 1824 registrerte søkere, mens 1667 av søknadene ble godkjent av barnehageeier. Av disse igjen fikk 1001 søkere tilbud om videreutdanning for studieåret 2021/2022. I fjor fikk 1059 tilbud om videreutdanning.

- Utdanningsdirektoratet har kun behandlet søknader som var godkjent av barnehageeier. Til tilbud med oversøking har det blitt brukt loddtrekning, med utgangspunkt i barnehageeieres prioriteringer av søknader.

- Avslag på søknaden om studieplass skyldes at søkeren har søkt et tilbud med oversøking, det vil si at studiestedet ikke har studieplasser til alle som har søkt, eller et studietilbud med færre enn fem søkere, og som derfor blir avlyst.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Strammer inn barnehage- til kritiske samfunnsfunks

Det blir enklere å overholde smittevernet på rødt nivå, spesielt i barnehager, etter innstrammningene i hvem som har krav på plass der.

ILLUSTRASJONSFOTO
TOM-EGIL JENSEN

Ny bolig? Slik sparer du penger!

Går du med tanker om ny bolig? Start med å se på dine medlemsfordeler på boliglån, hus-, innbo- og personforsikringer i Utdanningsforbundet. Ofte stiller bankene spørsmål om livs- og uføreforsikring i forbindelse med boliglån, ved å ta en rask sammenligning med våre forsikringer vil du se at det ofte er gode penger å spare.

Les mer på udf.no

Sjekk dine medlemsfordeler først.
FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

og skoleplass joner

Utdanningsforbundet har lenge bedt regjeringen stramme inn reglene for hvem som kan få barnehage- eller skoleplass når disse stenges eller begrenses på grunn av smittevern.

– Vi er glade for å ha fått delvis gjennomslag nå, sier Utdanningsforbundets Hege Valås.

I slutten av april endret Utdanningsdirektoratet (Udir) den midlertidige forskriften om covid-tilpasninger i reglene for barnehager, grunnskoler og videregående opplæring. Heretter har barn av foreldre med kritisk samfunnsfunksjon bare rett til tilbud i skolen eller barnehagen dersom det er nødvendig for at forelderen skal ivareta den kritiske samfunnsfunksjonen. Dette gjelder barnehager eller skoler som er stengt eller har begrenset tilbud for andre enn disse barna og sårbare barn.

– Dette betyr at regjeringen til en viss grad har lyttet til et av våre viktigste innspill, om at det er behov for å stramme inn denne regelen, sier nestleder i Utdanningsforbundet, Hege Valås.

Mange omfattet

Det har vært en særlig utfordring for barnehagene at barn, der en av foreldrene har samfunnskritisk funksjon, skal ha rett til utvidet tilbud ved begrensninger i åpningstid. Det har gjort smittevernet på rødt nivå svært krevende, fordi dette mange steder gjelder langt over halvparten av barna.

– Vi har foreslått at det bør være et krav at begge foreldre har kritisk samfunnsfunksjon for at barn skal ha rett til tilbud ved stengning eller delvis stengning.

Selv om innskjerpingen ikke helt oppfyller Utdanningsforbundets krav, er Valås fornøyd med å ha dratt regjeringen i riktig retning.

– At omfanget av tilbudet for det enkelte barnet må vurderes ut fra foreldrenes behov for barnepass for å kunne ivareta den kritiske

Hege Valås,
nestleder i Utdanningsforbundet.
FOTO STIG WESTON

samfunnsfunksjonen, er en forbedring og betyr at regjeringen har lyttet til vårt innspill, sier hun.

Hun utdyper hva det er hun fortsatt mener gjelder for regjeringen å gjøre:

– Vurderingene og innhenting av dokumentasjon vil bety merarbeid for styrere i en allerede presset situasjon. Derfor hadde vi primært ønsket at regelverket stilte krav om at begge foreldre må ha samfunnskritisk stilling for å ha rett til utvidet tilbud ved begrensninger i åpningstid.

Vil følge med

Utdanningsforbundet vil fortsette med innhenting av informasjon fra barnehagene om regelendringen gir de ansatte i barnehagene en bedre og tryggere hverdag.

– Vi vil følge med på erfaringene barnehagene gjør seg framover, men tror innstrammingen samt veiledningen og presiseringene som Udir gir på sin nettside om hvordan regelen skal forstås, vil være en god hjelp for barnehagene, avslutter Valås.

Mange lærere føler seg utrygge på jobb, og at det kan være svært vanskelig med god avstand.

ILLUSTRASJONSBILDE UTDANNINGSFORBUNDET

Arbeidstilsynet om lærernes smittevern

Alle arbeidstakere i Norge har krav på «et fullt forsvarlig arbeidsmiljø». Utdanningsforbundet har utfordret Arbeidstilsynet på om det virkelig er tilfellet i skoler og barnehager.

Med stigende smittetall blant lærerne i barnehager og skoler har mange spurt om de har et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Utdanningsforbundet har utfordret Arbeidstilsynet på dette, og har fått et utfyllende svar som du kan lese på udf.no/nyheter/2021/dette-sier-arbeidstilsynet-om-larernes-smittevern.

– Vi hadde ønsket oss at inngangen til Arbeidstilsynet hadde vært langt tydeligere, spesielt når det gjelder de helsemessige utfordringene for lærere i skoler og barnehager. Det er viktig at offentlige myndigheter går inn i slike viktige spørsmål for en så sentral yrkesgruppe. Svaret er etter vår vurdering opplagt og uomstridt juss, men det er naturligvis en fordel i møte med arbeidsgiver å kunne vise til at Arbeidstilsynet har uttalt dette, sier advokat og seksjonsleder for juridiske spørsmål i Utdanningsforbundet, Ruth-Line Meyer Walle-Hansen.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og de du er glad i sammen få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ditt yrke og livsfasene du går gjennom.

 Reiseforsikring	 Livsforsikring	 Studentforsikring
 Innboforsikring	 Barneforsikring	 Husforsikring
 Grunnforsikring	 70+ forsikring	 Bilforsikring
 Uføreforsikring	 Person 3i1 forsikring	

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

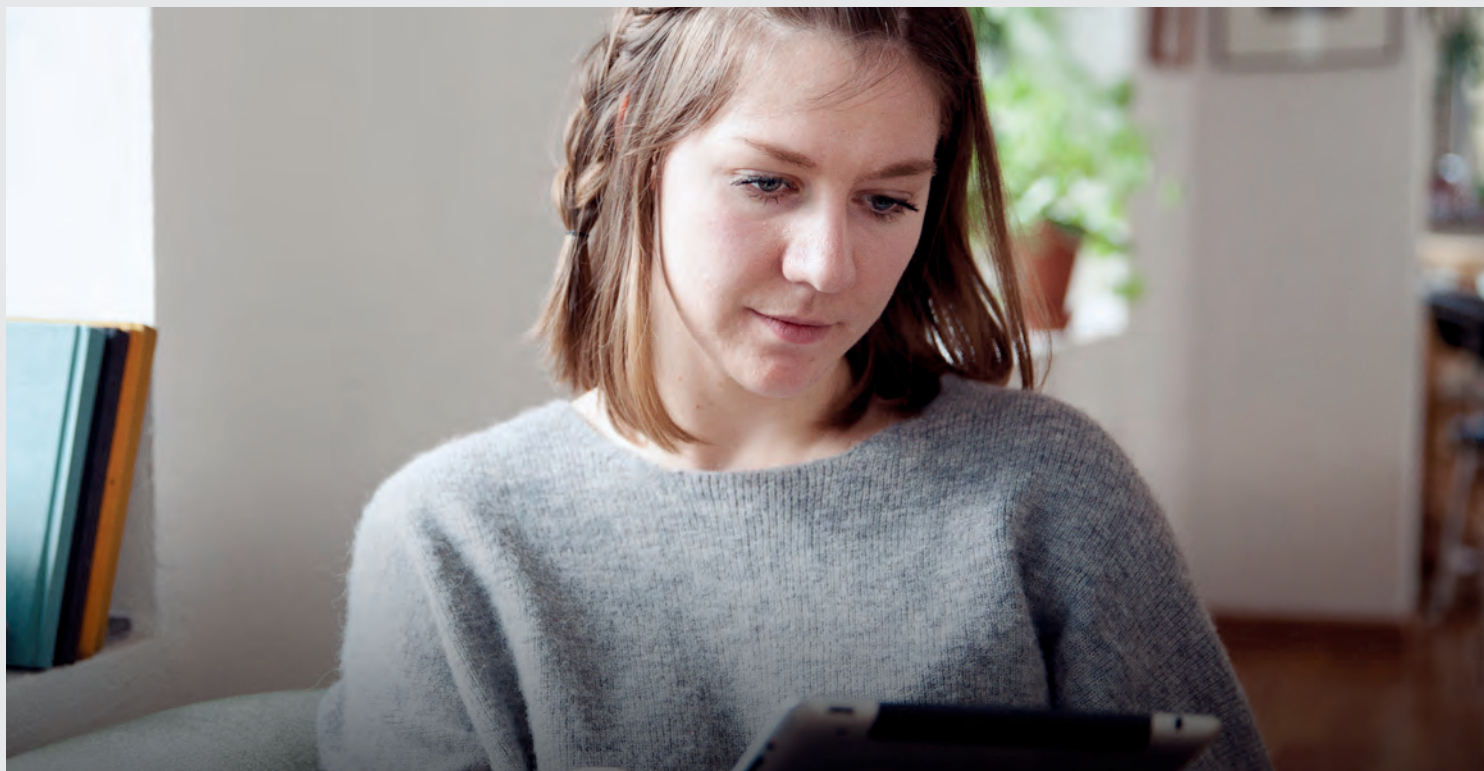
Andre medlemsfordeler

- Boliglån hos Nordea Direct
- Billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Før du **tar opp lån** eller **kjøper forsikring** **Sjekk** medlemsfordelene!

Som medlem i Utdanningsforbundet får du unike forsikringer til medlemspris. I tillegg får du et av markedets beste bil- og boliglån. Du kan spare penger ved å flytte til Utdanningsforbundets løsninger. Sjekk det ut da vel!

Gå inn på **udf.no** og les mer om forsikring og medlemsfordeler.

UTDANNINGS
FORBUNDET

I løpet av livet møter du mennesker som påvirker deg positivt med inspirasjon og engasjement. Noen kaller dem influensere – vi kaller dem lærere.

**Takk til alle
dedikerte
lærere**

GYLDENDAL

Les mer på gyldendal.no